Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 21 МАРТ, 1987 ШУ. ★ № 35 (7381). ★ Мах 3 кеп.

ОКТЯБРА 70 ШУ ДИЗАРА НАКЪАДОЛХАШ

ХІАРА БІАЬ ЖИЙНА ТІЕХЬА — 173 ІАЬХАР

МагІалбика района «Кавказ» яхача совхоза вокхкагІа волча жаІупо, коммуниста Муцагов Гелане леладеш дола жа дахка доладеннад аьнна дийцадар оаха дукха ха йоаццаш. ХІаьта хІанз жа дахкара кампане итогаш яьй укхаза. Уж цецвоахаш я: биъ жийво баьб биъ-биъ Іаьхарг, 58-не — кхоккха, 274-не — шишша, 214-не — цхьацца. Дерригa Іоахарий унахцІена хургдолаш, цар дика дегІ дахьаргдолаш цхьацца Іаьхар баьрашта докхаде кІалъухийт кхы а цхьацца Іаьхар. Иштта, дукхагІа долча жех хІаранена шишша Іаьхарг кІалхец. Дерригa Іоахарий унахцІена да, цар сиха дегІ дахь.

Белгалдоаккхаргда вай: 1985-ча шера Муцагов Геланe хІара бІаь жийна тІехьа хьалкхебир 170 Іаьхар, соахка — 171. ХІаьта укх шера 550 жийна тІехьа лелабу 952 Іаьхарг. Из хул хІара бІаь жийна тІехьа — 173. Из боккха толам ба. Нохч-ГІалгІайчене иштта лакхера толам баьккхабац цІаккха а. Къулбаседа - кавказски дикача фух дола уж Іоахарий иштта дукха хІара бІаь жийна тІехьа хьалкхедар рекорд а хинна дІаэттай тахан.

Юбилейни шера боккха толам баьккхаб цу интернациональни, хозрасчетни, подрядни, бригада коллективо. Цу боагІа Муцагов Геланн, Швалюк Тимофей, Сегаурн Бек-хан.

Балха тІа лакха толамаш дахарах Къахьегама Цlеча Байракха ордени ВДНХ дото медали еннай Муцаговна.

ХІанз керда декхар кхоачашдара оарцагІъяьннай бригада: дерригa Іоахарий дика хьалкхедеи хІара устагІана тІера кхаь килограммал кІезигаГІа доацаш тха даккхен.

— ТІаннца декхараш кхоачашдергда оаха, — доккхал а деш йоах Г. Муцагова. — ХІаьта пятилетка кхаь шера план а ханал хьалха кхоачашъергъя. Из хургда Октябра 70 шу дизара дола тха къахьегама совгІат.

СУРТАШ ТІА: вокхкагІа вола чабан Муцагов Геланн цун жа Іули.

М. КУРУМОВА суртaш.

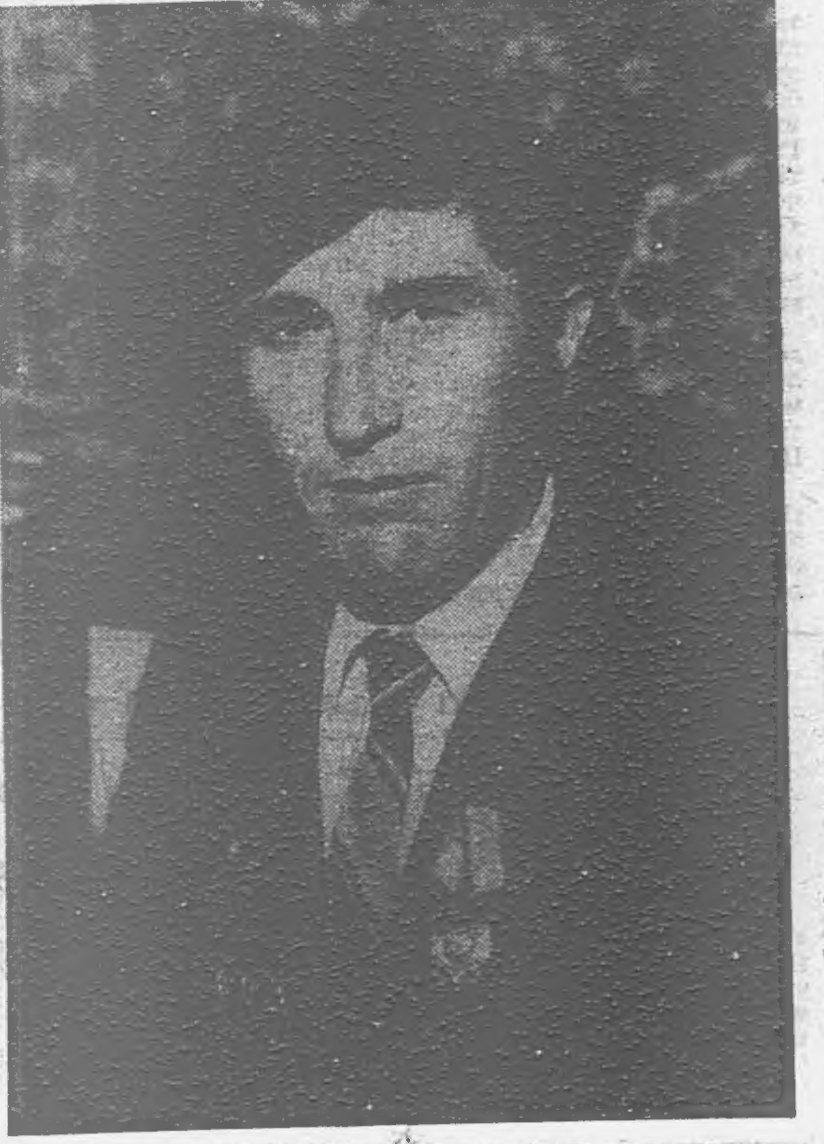

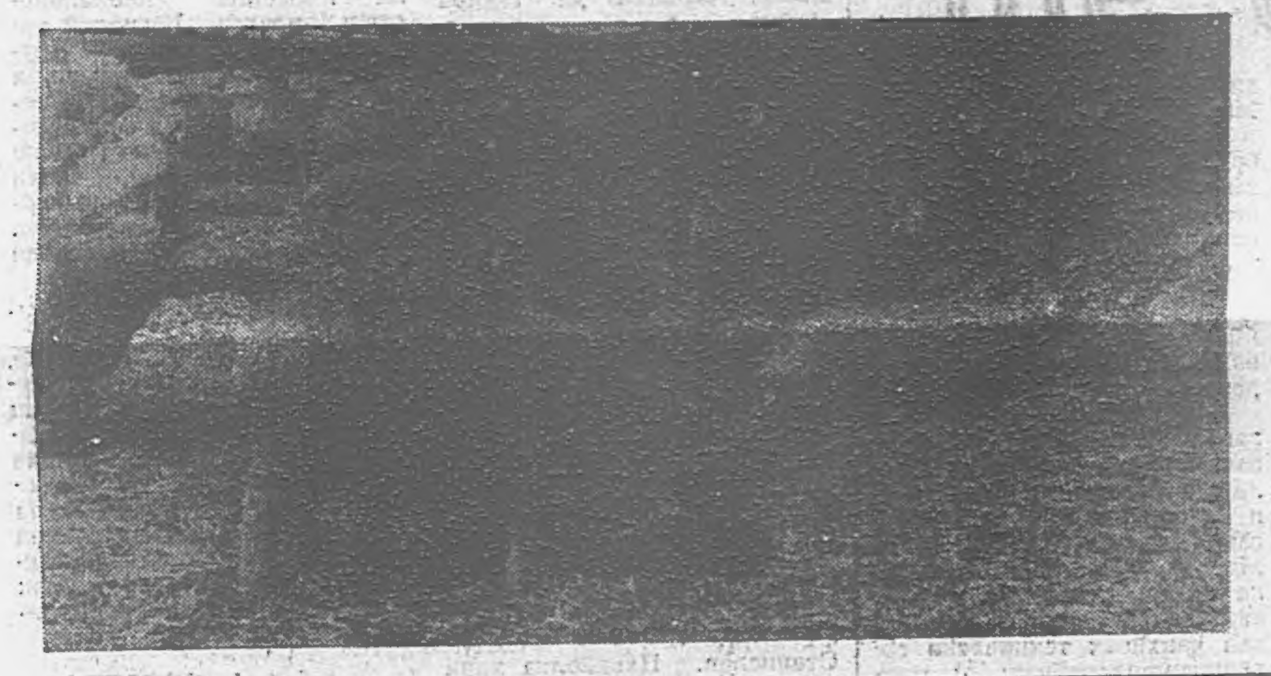

18 АПРЕЛЕ — КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИК

35 эзар сома маьха...

Укх шера ткъестлагІча марта Грозненски «Автоспецоборудование» яхача заводе хилар болхлой, инженерно - технически болхлой, гІулакхерча наьха митинг. Из хетаяь яр В. И. Ленин ваь 117 шу дузача цІейя сийна укх шера 18 апреле Еррнгсоюзни коммунистически субботник дара москвичаша дІайолаяь инициатива хьаллацара. Цхьане санна массане а лаьрхІар барт - цхьоагІо йолаш цу дийнахьа балха арабала а кхыча деношкарчул дукхха овсарегІа къахьега а. «ЦІеча шоаттдийнахьа» балха араваргва 890 гаргга саг. Царех 360 совгІа болхло къахьегама вахте а латташ, товарни продукци арахецаш хургва. Цу дийнахьа цар хьаергъя 35 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци, цу даькъе нормативно - цІена продукци 17 эзар сома маьха а йолаш. Коммунистически субботник долча дийнахьа хьа мел ец йола продукци хьаергъя кхояьча бийдала, электроэнерге, кхыча материалий чотагІа.

Еррнгсоюзни коммунистически субботник долча дийнахьа шоай массазарча балха моттигашка хьинаре къахьегаш бараша шоаш даькха шиъни ахи эзар сом алапи машара фонда юкъедахьа дош деннад.

К. МАГОМЕДОВ.

ОвсарегІа къахьегаргда

Укх шера 18 апреле В. И. Ленин ваь 117 шу дузача цІейна хетадаь Еррнгсоюзни коммунистически субботник дара москвичаша дІайолаяь инициатива чІоагІа къоабалъяь хьаллаьцай ГІ. Ахриева цІерагІча Назрановски «Электроинструмент» завода цехий, участкай, сменай, бригадий ерригача коллективаша. ГосприемкагІа къахьегача предприяте болхлоша доккхий декхараш тІаийцад къахьегама цІей къаьстта дика болх барца белгалдаккхара. Коммунистически субботнике дакъа лоацаш хургва заводера 1200 гаргга саг — болхлой, инженерно-технически болхлой, гІулакхера нах.

Массазарча шоай балха моттигашка къахьегама вахте латтараша, «цІеча шоаттадийнахьа» арахецаргъя 80 эзар сомал чухьнахьа йоацаш йола товарни продукци, из ерригa а госпиемкагІа чакхъялийта а лерхІ цар.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

КПСС ЦК Политбюро

19 марта хиннача КПСС ЦК Политбюро заседане дийцар къахьегамхой политически экономически дешара системана эргалонаш яра керттерча лостамех дола дош. Марксистско - ленински теоретически кийчо яр, кадраш идейно - нравственни чоІагІъяр, цар кердача тайпара политически экономически уйла елга хьакхоллар чІоагІделга геттара лоархІаме хилар белгал а даьккха. Политбюрос, теркам тІаэзар политически дешарен массови экономически образованен долча цІенхаштарча кхоачамбоацараштa, хьаІайнача негативни явленешта.

Могадаьд, хьахинна дІаэттача системана эргалонаш яра керттера лостамаш. Цун организационни структура овлангара хувца, заняте чулоацам, формаш, методаш, мохк социально - экономически дегІакхувлар сихдара, сага фактора хьинар айдара, общественни вахара ерригача сферашка демократизаци яра декхарашка хьежжа вІаштІехьъяха лаьрхІад. Коммунисташен парте боацарашен XXVII съезда решенеш, КПСС Программа, парте новаторски политика керттера дешаш, управлени ечара Ізлман хІанзара карагІдаьннараш, доал дара керда методаш кІоаргта Іомаяра Іалашо е еза.

Дешара программай, пособей дикал тоае, дешара-технически средстваш арахецилга шерде, пропагандисташта кийчо елга дикка чІоагІде, марксизма - ленинизма университетий, политически просвещене цІеной, кабинетий лоархІам лакхбе лерхІ. Белгалдаьккхад, экономически дешар профессиональничунца органически вІаший бувзам болаш дІадахьар пайдане долга.

Политбюрос белгалдаьккхад, къахьегамхой политически экономически дешаре эргалонаш яро, цу идеологически балха лоархІамерча участке партийни кулгалдар овлангара тоадар дІадехалга. «Къахьегамхой политически экономически дешара системана эргалонаш яра керттерча лостамий» проект шерра ювцара кепайоазон тІа арайоаккхаргъя.

ЛадийгІар, СССР Лакхехьарча Совета палатай кхыча мехкашцарча гІулакхий комиссе делегаце Испанеяьча официальни визита итогех болча А. Н. Яковлева хоамага. Белгалдаьккхад, тайп - тайпарча доакъошка советско - испански отношенеш дунеи халкъашта юкъерча лоархІамерча проблемаех дІа-хьа яхар кхетадеча, экономически, Іилма - технически, культурни сферашка леладу гІулакхаш вІаши дІахьа пайдане долча кІийлен тІа дегІаухаш хилар. Раьза болаш белгалдаьккхад, тІеххьарча шерашка европейски а дунен а политике маьхера фактор хинна дІаэттача советско - испански политически диалога лоархІам лакхлулга, ядерни герзаш кІезигдара, Европерча тІема духьала латтача низий боарам лохбара, укхаза тешама, дІахьа гІулакхаш леладара хьал чІоагІдара дешашта хоадам боллаш барт бар духьа европейски мехкий дерригa низаш айдара доазонашка.

КПСС ЦК Политбюро заседане иштта дийцар кхыдола организационно - партийни балхах, пачхахьалкхе дІахо чІоагІъярах дола дешаш, хІаьта иштта, доазол арахьарча мехкашцара отношенеш.

ЦАІ ДОЛА ПОЛИТДИ

«Халкъа творчески низ — социально - экономически дегІаахар сихдара, советски общества демократизаци яра» — из повестка а йолаш дІадахача ерача дийнахьа респбулике чакхдаьлар цаІ дола политди. Къахьегама коллективашка къамаьлаш дир КПСС обкома докладчикаша — бехктокхамерча партийни, советски, профсоюзни болхлоша, министерствайи ведомствайи кулгалхоша, иштта парте городскойи районнии комитетий докладчикаша.

Керттера терко тІаяхийтар халкъа боахама эффективность дІахо лакхъяра дешашта, эргалонаш яра хьалашка шоашта тІадилла гІулакх чакхдаккхара бола кадрай бехктокхам чІоагІбара. ЛоархІаме да, яхаш белгалдоахар докладчикаша, социалистически демократи кІоаргъелга, производствана кулгалдара къахьегамхой шерра юкъеозилга.

Наьха болам дегІабоалабара, цар творчески потенциалах бизза пайда эцара шерра таронаш хьайийллай пачхахьалкхен предприятех (объединенех) долча Закона проекто. Коллектива полномочеш шерра практика юкъе яхьаро таро хулийтаргъя дукха а вахаре лоархІаме проблемаш — производственни, социальни, кхыяраш кхоачашъелга сихде.

Беседаш еча хана йийцар СССР профсоюзий XVIII съезда итогаш, цун решенеш кхоачашъяра къахьегама коллективашта хьалхашка латта декхараш, шийтталагІча пятилетка шоллагІча шера планаши социалистически декхараши толамца кхоачашделга.

ПРОПАГАНДИСТИЙ КУРСАШ

КПСС Нохч - ГІалгІай обкома политически просвещене ЦІагІа шоай болх чакхбаьккхаб политически экономически система опорни школай пропагандистий республикански кхаь дийнахьарча курсаша. ЛадийгІар укх темаех йолча лекцешка: «КПСС XXVII съезд — стратегически решеней съезд. Съезда яь КПСС Политически доклад — теори политически новаторски дегІаахар, коммунистически сознане практика», «Нохч-ГІалгІай АССР халкъа боахама отраслей балха итогехи дІахо уж дегІайоалаяра де дезарехи, «Производствана масса а оагІорахьа интенсификаци хулача ханарча ценообразоване, кредитнии финансови хьалаш», «Къа ца хьегаш доаккхачунца лоаттабу къовсам чІоагІбара», «КПСС XXVII съезда решенеша яххача тайпара наха эшаш дола товараш арахецарaи наьха хьашташ кхоачашдарaи йола комплексни программа кхоачашъелга», кхыяраш. Лекцеш йийшар вузий Ізлманхоша, иштта партийни, советски, боахамий керттерча болхлоша.

Занятеш дІахьоча хана опорни школай пропагандистий балха опыт дІа-юха йийцар.

Курсий керда литература дІадовзийтар курсашка ладийгІараштa.

Опорни школай болх дІабовзийтара Заводской района СССР 50 шера цІерагІча химзаводе бигар ладийгІараш.

Балхаш цхьан комплексагІа ду

«Кошкельдинский» яхача совхозе бІаьсти дІаювча культураша 600 гектар дІалоацаргъя, хІаьта хІанз ахархоша кхашкара бІаьстан балхаш дІадоладаьд. Іурра денз сарралца сацац моторий тата. Цхьабараш зяба макха боаккхаш а культиваци еш а ба. ШоллгІбараш минеральни удобренешца цхьана культура ги дІатоссаш ба.

Дика латтача ханах бизза пайда а эцаш трактористаша Гайтукаев Аднанеи Халимов Турпал-Іаьласи 160 гектар люцерна дІайийнай. Из деш цар хІара гектара тІа 400 килограмм кхо а тоссаш латта хьаьндаьд. Из люцерна цар хьайбашта лаьрхІа хьалхкею.

Цу цхьан ханна комсомольца Арсамбнев Айдруса кулгалдеча подрядни бригада шерра моттиг дІалоацача сеялкашца бІаь гектар гина лаьрхІа люцерна дІайийнай. Цу балхах дика лоархІабир механизатораш Бисултанов Селим-Солт, Булкушев Рашид. Гина лаьрхІача люцерна 400 гектар латта дІалоацаргда.

Соахка Арсамбнева бригада 230 гектара тІара планах 380 центнер баьца ги чу а ийца, пачхахьалкхенна дІадала дезача 430 центнер дІадалар. Цунца бригадо совхоза 802 эзар сом пайда белар, вешта аьлча цІена пайда 580 эзар сом хилар.

Ахархоша иштта 50 гектара тІа горох дІайийнай. ХІанз уж шекарен доакъарен свекла дІае кийчлуш ба. Шекара свекла 150 гектара тІа юргъя, хІаьта вож 40 гектара тІа юргъя. Уж хьалкхергъя Турпалов ШахІиден цун воІа Султанен кулгалдеча подрядни механизированни звеньяша. Цар Іай из плантаци аьхар хІара гектара тІа 10 центнер кхон 50 тонн органически удобренеши тоссаш. Тахан цар цунна шозалагІа макха баьккхаб.

ХьажкІаш лелаераш а 160 гектара тІа силоса лаьрхІа из культура дІае кийчлуш ба.

Дика къахьег совхоза комсаш лелаераша. Из маьхера кхачан культура 657 гектара тІа я. Трактористаша Тазабаев Хьусена, Исхаджаев Ильмана, Хаджиев Лаьчас, Дадашев Махмуда, иштта кхычар комсий гаьнашта гонахьара латта цамцадоаккх. ТІаккха фо детташ йолча агрегаташца тІера латта дІа а доаккхаш комсаш мукъайоах.

— Цар кхашкара бІаьстан балхаш комплексно ду, — йоах совхоза директора Исмаилов Убайда. — Хозрасчети, коллективни подряди юкъейоалайнча денз тха ахархоша сменни нормаш дикка тІеххоачашъю. Иштта хІаране ше беш бола болх лакха дикал йолаш кхоачашбу. Цо кхетаду — шийна доагІа алапи, дезала хьал таро къахьегамах тийша йолга.

ХІанз балха темпаш соахкарчул дукха лакхагІа я.

П. ХОЛУХАЕВ.

ТЕШШАМЕ ЛАРД ЕЛЛАЙ

Грозненски района 1 Мая цІерагІча колхоза хьайбаш леладераша цхьоалагІча квартала планагІа пачхахьалкхенга йохка йоагІар 500 тонн йолаш, дІабахача шин бетта 359 тонн шура дІаеннай. ДІадахача шера цу юкъа ехкачунца нийсйича из кховзткъа тонн гаргга дукхагІа я.

Из толам бакха аьттув баьннаб поточно-цехови хьисапе доахан кхоабилга вІаштІехьдаккхарах, коллективни подряд юкъейоалаярах, хьайбаша дикагІа дуаргдолча тайпара кийч а деш, доакъар теларах.

1200 етт лелабеш щурий комплекс я колхозе. Доахан деттача, доакъар дІадехкача, кхы тайпа балхаш деча механизаци юкъейоалаяьй. Цу мероприятеща дикка аттача даьхад хьайбаш леладерий гІулакхаш, безамегІа къахьегийт.

Муж беши гІожа доакъар кийчдеши ши цех я цига хадданза болх беш. Керттерча зоотехника Бородинов Владимир Борисовича кулгалдеча службас, шоай бехктокхам кхета а беш, зоотеринарни бокъонаша дІа ма деххара чакхдоахийт колхозхошка хьайбаш леладарца дувзаденна балхаш. Цудухьа кІезигаГІа да укх шера цамогаш хулаш тІерадувла доккха а зІамига а доахан, дукхагІа я хІара кхоабача Іаттагара дийнахьа хьайоаккха шура.

Колхоза доаркашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха я Хадизова Тоита. Шин бетта хІара це хьожача Іаттагара 679 килограмм шура яьккхай цо. Цу юкъа колхозе гІолла яьккхачунца нийсйича из 367 килограмм дукхагІа я. Цо санна шоай планаш дикка тІеххоачаш а еш беркате къахьег Овсянникова Зинандас, Чеботарева Верас, кхыбараша.

Шии декхараш толаме кхоачашду цхьоалагІча классагІа хьайбаш леладу мастер волча скотника Тагиров Дугас. 380 етт ба цо болх беш йолча цехе бетташ. Цхьа моттиг нийсъялийтац Дугас шоай ханнахьа хьайбашта доакъар ца дуллаш, хий ца моладеш, кхы тІа де деза Іунал ца деш.

ДІадахача шера шоашта тІадиса декхар (из 139 тонн да) дІа а доаккхаш, карарча шера пачхахьалкхенна шура дІаялара план ханал хьалха кхоачашъяра тешшаме лард еллай колхозхоша.

С. СУРХОЕВ.

ЯХЬА ДНЕВНИК

ЛаьрхІар кхоачашду

«Алханчуртский» совхоза хьайбаш леладераша цхьоалагІча квартала планагІа дІаяла йоагІар 100 тонн йолаш дІабахача шин бетта 94 тонн шура дІаеннай. ДІадахача шераца нийсйича из 14 процент гаргга дукхагІа я.

Хьайбаш леладераша дош деннад квартала планал совгІа пачхахьалкхенга 35 — 40 тонн шура йохка. Из кхоачашдара шоай низ дІакхоачар деш ба доаркаш, скотникаш, специалисташ. Къахьегама овсарле къаьстта лакха йолаш болх бу доаркаша Албакова Тамаре, Бекботова Марема, Исратова Яцайс, Бисаева Зайне, Хутиева Душас, кхыбараша.

Деша дай бац

Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза хьайбаш леладераша укх шера цхьоалагІча квартале пачхахьалкхенга йохка йоагІар 650 тонн йолаш шин бетта 358 тонн мара шура дІаеннац.

Цун бахьан да шин бетта хІара кхоабача Іаттагара соахка цу юкъа яьккхачунца нийсйича из кхо процент гаргга кІезигаГІа хилар.

РАПО специалисташа яхачох колхозхоша шоай планаш кхоачашъяц Іалашдаь доакъар дика ца хиларах. Цул совгІа хьайбаш леладерий балха воча оагІорахьа чІоагІа Іаткъад каст-каста фермашкара специалисташ хувцаш хилар а.

Ачхой-Мартановски районера хоамаш

Ачхой - Мартановски района «Орджоникидзевский» совхоза механизатораша дика а ший ханнахьа а дІадоладир кхашкара балхаш. Эггара хьалха укхаза дІаюв баьццара горошек. Цунна лаьрхІа 200 гектар латта да боахаме.

Ши ди мара эшанзар механизатораштa из болх чакхбаккха. Цо хьахьокх мишта кийчо яь хиннай совхозе горошек дІаера. Дика тоаьча юртбоахама технико новкъостал дир къахьегамхошта из толам баккха.

Хьинаре къахьийгар кхашка механизатораша Хачукаев Сайт-Ахьмада, Алиев Вахас, Абдуев Абдулас, пхелагІча бригада селыцикаша Лорсанова Зайнапа, Какаева Аьсета, Хачукаева Луизас, Хачукаева Рукъета.

* * *

Ачхой - Мартановски района «Самашкинский» совхоза цхьоалагІча шурий ферма хьайбаш леладераша карарча шера хьалхарча шин бетта декхараш тІеххоачашдир. Планах 390 килограмм мара йоацача хІара кхоабача Іаттагара 450 килограмм шура яьккхар. Дийнахьа юкъера лаьрхІача хІара Іатто 6—7 килограмм шура лу. Из соахка хиннaчул дукхагІа я.

Доаркашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха я «Знак Почета» орден лелаю Сухаева ШариІат. Цун хьокхам — 147 процент. Дукха тІехьайнсаяц цунна Магомгазиева Кебират а. Цу шин доарка юкъера лаьрхІача хІара Іаттагара дийнахьа 10 килограмм совгІа шура йоаккх.

Укх шера хьалхарча квартале пачхахьалкхенга 235 тонн шура йохка дош деннад самашкинцаша. Цо аьттув лургба царна Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 70 шу дузача деношка пятилетка шин шера план кхоачашъергъя аьнна тІаийцача декхарех лоархІабе.

* * *

Ачхой - Мартановски района Самашкински консервни завода коллектив дика лоархІаяьй продукци хьаяреи из маьхалъяккхарен шин бетта планах. Арахийцай 2691 эзар условни банка консерваш — 91 эзар банка лийрхІачул совгІа. Маьхалъяьккхай 706 эзар сома маьха кийча продукци, из планах йолчул 106 эзар сома дукхагІа я. Къахьегама овсарле 101 процент я.

Хьинаре къахьегаш ба укхаза Серсултанов Имрана кулгалдеча баьцадаарий цеха болхлой. Цига кхаь сменагІара болх вІаштІехьбаьккхаб.

Укх шера болх бе йолаеннай сом чакхбоаккха керда цех. Цун производственни низ — 7 миллион банка консерваш. Кердача цехо ший хьалхара продукци арахийцай.

В. КУРБАНОВ.

СОВЕТИЙ МЕХКА ГІОЛЛА

ДНЕПРОПЕТРОВСК. Гибки автоматизированни производства хьалашка оэтхалаш вІашагІйохкара кийчъеш я республика минавтопрома Днепропетровски опытно-экспериментальни заводо арахеца йолаяь оборудовани. Тахан укхаза хьаяь яьннай запорожски автомобилаш ерашта лаьрхІа шиъ робототехнически комплекс. Цехашка автоматашка оттае лаьрхІача цу изделеша гаргарча хана предприяте номенклатуре хьалхара моттиг дІалаца еза. Укх шера коллективо мехка автомобилаш ечарна кхы а бархІ гибки автоматизированни участок дІалургъя.

ДОНЕЦК. НарядагІа йоацача болх беча коллективий доалахьа дІаденнад укх шера Донецки областера дукха хІама ца эшаш дерригa — цаІи ахи миллион совгІа гектар латта. Тахан цун аренашка вІашагІъелла яьнай кхашка бІаьстан балхаш дара лаьрхІа йола комплекс. Механизаторски всеобуч йолча хана 18 эзар ахархочо Іомайир интенсивни технологех къахьегам вІаштІехьбаккхарах йола хьалхалаттачар приемаш. Аттестаци чакхьяьннaчул тІехьагІа индустриальни методах болх лелабе бокъо луш дола удостоверенеш дІаделар царна. Укх сезонагІа прогрессивни способах Донецки аренех кхоъ — диьлагІдолча даькъа тІа хІама дІаюргъя.

НАХОДКА (Приморски край), 20 март. Тахан Находке монолитни аьшкбетонах хьалхара ялхайттаза вІаштІардаь, бахача наха лаьрхІа дола цІа хьалде доладаьд. Города - порта эггара лакхагІйола здани укх шера хьалъе лерхІ. Цу цІагІара ерригa квартираш кхоккха цІа долаш хургья, уж дукха бераш долча дезалашта дІалургья. ЦІенош керда технологи шерра юкъе а кхувлаш хьадар — из Приморьерча къахьегамхошта хьалхашка латтача керттерча декхарех цаІ. Цо дикка новкъостал дергда гІишлон материалаш кІезигаГІа дІаахийтара, хІаьта крае уж ца тоъаш хилар чІоагІа хоалуш да. Находка тІехьа монолитах цІенош хьалде доладергда Владивостоке а.

НОВОСИБИРСК. Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дизара хетаьча халкъа творчества Еррнгсоюзни фестивала сийрдача эмблема хозъяьй города концертни залаш, культура цІенош. Тахан СибарегІарча сцена тІа хьадийллад халкъа музыка массови цІей. Цига дакъа лаца баьхкаб пандарчаш, балалаечникаш, гусляраш, рожечникаш, кхыйолча инструменташца а ашараш локхаш бола Российски Федерацера ткъаь иттнега кхоачаш йолча автономни республикашкара, краяшкара, областашкара говзанчаш. ЦІейя доазошка халкъа инструментальни творчества дегІакхувлара проблемах йола Еррнгсоюзни конференци хургья.

УЛАН-УДЭ. 20 март. Тахан бурятски операи балетеи академически театре Дж. Верди «Аида» яхача опера премьера хилар. Коллективо боккха творчески низ дІа а бохийташ хоза оттаьча спектакло театрера къоначa солистий йоккхий таронаш гучаьхар.

(ТАСС).

Советий Іаьдал бахьан къовсам лоаттабьраш

ПАРТЕ ТЕШАМЕ ВОІ

(Гикало Николай ваь 90 шу дузаш)

Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара накъадолхаш вайна дагаух вай кортамукъале, ираз, вахар, паргІато бахьан шоай низ, хьинар, са ца кходеш къовсам лоаттабьраш.

Коммунистически парте кулгал а деш, Кавказе Советий Іаьдал оттадара къовсам лоаттабарех цаІ ва Гикало Николай Федорович.

1897 шера март бетта 21-гІа дийнахьа Одессе ваьв Н. Гикало. КІаьнка диъ шу даьннача хана дезал Грозне баха баьхкар. Укхаза деша а этте Пушкински училище йоаккх цо. ЗІамига волча хана денз довз цунна нохчий, гІалгІай вахар, цар оамал, хьал. Из училище чакхъяьккхача, 1911 шера Тифлисерча фельдшерски школе деша вода Гикало. Цига диъ шера дийшача, фельдшер хинна, Батуме болх бу. Дунен хьалхара тІом болабелча, ший лоІамагІа цига вода. Фельдшер волаш тІем тІа доккха денал гойтарах Георгиевски кавалер хул Н. Ф. Гикалох. Къиза, бирса тІом латт. Цу хана хайра цунна бакъдар: бІаьхийчар — капиталисташа шоай рузкъа бахьан долаш къамашта юкъе къиза къовсам лоаттабелга. 1917 шера февраль бетта хинна революци чІоагІа раьза а волаш тІанийцар цо. Бакъда, кхыболча эзарашта санна цунна а хацар болхлой класса тІеххьара из къовсам боацилга.

Эггара чІоагІагІа революцена кхерам тІаэттача хана Коммунистически парте мугІарашта юкъе вахар Гикало. Шийн хана Ахриев ГІапур, Шерипов Асланбек бахача бесса.

Майралца, ниисхо еш хиларца ше везавалийтар Гикалос болхлошта, ахархошта, салташа. Август бетта 1917 шера из хорж Грозне городской думе, большевистски организаце кандидат ва из. Цул тІехьагІа хорж Грознерча салтий а, казачий а Совета депутаталла. Дукха ха ялалехьа, къахьегамхоша цхьа барт болаш 1918 шера Грозненски Совета председатель ву Н. Ф. Гикалох. Из болх беча хана чІоагІа къахьег цо Грозне ЦІе Эскар хьакхоллаш. Цу гІулакхна доккха новкъостал ду цунна нохчий мехка Шерипов Асланбека, гІалгІай мехка Ахриев ГІапура, Албогачиев Ювсапа, Яндиев ЗаІамас, кхычар.

1918 шера май бутт чакхбоаллаш, Тийрка йистерча ЦІеча Эскара командиралла хьожаву Гикало. Грозне бІаь дийнахьа лаьттача тІем тІа чІоагІа дакъа лаьцар Николай Гикалос, кІайгвардейцаша баь го боха а беш. Цу хана Къулбаседа Кавказа Советий Іаьдал халача хьаледар. Революцена духьала болча кІайгвардейцаша йоахар: «Болхлой, ахархой, казакий депутатий Совет йохае. ЦІеча Эскара бІухошкара герз хьадаккха!».

Большевикаша кхайкарал дарах къамий кортамукъале яккхара гІеттар мехкдаьтта доаккха болхлой, заводий, машиннаькъа къахьегамхой, нохчий ахархой, къе бахаш бола казакаш.

Цу эггара кхерамеча, лирача хана къахьегамхой оарцагІбоахаш Николай Гикалос яздора: «ЦІеча Эскара штабо дІакхайкаду, Бичерахов шийн ордингашца гІалий чу тхо дайначул тІехьагІа мара варгвоацилга, хІана аьлча, революци хьаллоацаш сий дола ниисхо йоаккхараш, къахьегама халкъаш мукъадоахараш тхо доландаь. ХьатІаотташ латт лоархІаме ха, оаш массане а, революци езараш, из еза лоархІараш, шоана ха деза, цу хана вай вахара а революце гІулакха а мутІахьа хила дезилга...». Иштта хала ха эттача хана, кІайгвардейций ультиматум ревкомас хьатІаэцанзар, тІаккха 11 августа цар тІом болабир. Станицерча киназа тІерa Каргински балача гувна тІара (хІанз Ташкала оал цу моттигах) йоккха тоnаш йолайир революце моастагІаша. ЧІоагІа бирса тІемаш лаьттар хІанз Победа балача улица тІа, (цу хана Граничная яр из).

Н. Ф. Гикалос кулгалдешйиннача ЦІеча Эскара доакъоша, Грознерча пролетарий отрядаша, нохчий тІемахоша новкъостал а деш, кІайгвардейций бІу бохабир.

1918 шера шийтталагІча ноябре Ленинга хоам бир Орджоникидзе: «Кхаь бетта къовсам лоаттабаьча Грознерча ЦІеча Эскаро, новкъосташа Левандовскей Гикалоси кулгал а деш, тахан меттахьа техай революцена духьале яьча Бичерахова эпсарий ординга, Грознера а станицера а уж лелхабаьб».

Бутт баьлча цхьаькха а хоам бир Сергос Ленинга: «Гикалос кулгалдеча Грознерча ЦІеча Эскаро турпала тІом бир кхаь бетта, ерригa Тийрка йисте мукъа а йоаккхаш».

Парте ше хьожаваьча дІаводар Н. Ф. Гикало, шийна тІадилла моллагІа декхар дизза кхоачаш а дора. Кавказа краевой комитето оттаьча директивах 1920 шера 24 январе Гикало керте оттаву Терски областе гІайттача цІеча бІухошта. Цул диъ ди хьалхагІа ХІ-гІча ЦІеча Эскара Реввоенсовето, лаьрхІа Кировс вайтача Дудаев Султана чІоагІа новкъостал ду Гикаловна гІайтта эскархой вІашагІтохаш, царех ЦІеча Эскара доакъош деш.

— Кхы дикагІа тІемахо а, партийни кулгалхо а, новкъост а, командир а Крайкомо цІаккха вайтавац, — йоахар Гикалос, Дудаев Султан могавеш.

1920 шера, 30 январе Дудаевси Гикалоси штабе совещани йир. Бийса яха ха яр. Гулбеннараштa юкъе бар: Носов Александр, Кравцов Петр, кхыбола большевикаш. Кировеи Орджоникидзеси аларах, Гикалоси Дудаевси вІашагІъелла штаба группа Воздвиженка яхача моттиге латтар. Ден-буса соцаш лоамашкара, юрташкара нохчий, гІалгІай мехкара, Черсашкахьара, Дагестанера, Грозвера, Владикавказера, кхычахьара хьатІаухар укхаза партизанаш. Массавар штабе кхача гІертар. Гикало, Дудаев бІаргагулга ловра царна.

31 январе бирса тІом эттар. Хьалха са ца лоІаш яь кийчо накъаьлар: иттаза дукхагІа, герзах чІоагІагІа болча деникинцашта духьале йир, дукхабараш хІалакбеш, Гикалос, Дудаева кулгалдеча тІемахоша. Бакъда, йоккха чов, цІаккха дицлургдоаца хІама хилар вай отряда. ЦІе командир, штаба начальник коммунист Дудаев Султан вийра цу бирсача тІем тІа.

Доккха тІема гІулакхаш леладарах, моастагІий хІалакбеш лоаттабаьча къовсаме майрал гойтарах, Советий Іаьдало Н. Ф. Гикалона ЦІеча Байракха орден елар.

Къулбаседа Кавказе чІоагІденна Советий Іаьдал дІаэттачул тІехьагІа, ХІ ЦІеча Эскара Реввоенсовето Гикало Николай вохийт Грознерча. Владикавказерча тІема доакъошка бехктокхаме гІулакхаш де. Цул тІехьагІа коерригача Терски областа командующи, тІема комиссар хул цох. «Горская беднота» яхача газета бехктокхаме редактор волаш болх а бу.

1921 шера Гикало Николай Федорович лаьрхІа тІадехна гІулакхаш долаш Иране вохийт. Горски Советски республика вІашагІъеллача хана обкома секретарь, ЦИК-а Президиума член хул из. Ростове, Ташкенте, Баку, Москве, Минске, Харькове, кхыча моттигашка болх бу цо. Из хиннав РКП(б) Горски обкома секретарь, парте Къулбаседа-Кавказски крайкома секретарь, Узбекистана, Азербайджана, Белорусе парте ЦК-ай секретарь.

Парте XVI-ча съездо Гикало хержар ВКП(б) ЦК ревизионни комиссе член, тІаккха XVII съезда — ВКП(б) ЦК члeналла кандидат а.

1939 шера 15 декабре шийн 42 шу даьннача хана кхелхар, советски наха цІаккха вицлургвоаца, халкъа сий дола воІ, коммунист-революционер, тІехдина кулгалхо Гикало Николай Федорович. Шийн вахар, низ, хьаькъал, дега йІовхал цо дІаденнад вай сийрда тахане бахьан долаш. Ханаш дІаахарах, замаш хувцаяларах массаза а наьха дегашка яхаргъя парте тешамеча бІухочун цІи.

Б. ЧАХКИЕВ,
исторически Іилмай кандидат, СССР журналистий Союза член.

ТХОГА ЯЗДУ

ГУЧЧАХЬЕИ БЕХКТОКХАМ ЛАКХБЕШИ

Февраль бетта редакце газет дешарашкара дийхар укх хаттараштa жоп луш шоашта хетар яздар:

1. Мишта эргабоакхх болх шун къахьегама коллективе? Шоана хетачох фуд карагІдоалар, хІаьта вІаштіехьа ца доалар малагІа да? Духьалъувтта халонаш малагІаш я?

2. Язде тхога, шун коллективе, партийни, советски, боахамий, профсоюзни органашка кадраш дІа-хьа нийсъяра, кхеяра гІулакх дегІадоаладара фу дича бакъахьа да. Кадраш кхеяра балха тІа малагІа формаш лоархІ оаш найданегІа?

Цу хьакъехьа редакциони ночтана юкъера цхьадола къахьаташ оаха кепатох лохе.

Тха экспериментальни участок заводе керттера лоархІ. ХІана аьлча, тха бригада я продукци арахецар, из чертежашкара аьшкага йоаккхар. Парте XXVII съезд чакхъяьннача тІехьагІа доккха хувцамаш хилар тха балха тІа. Керттердар наьха бехктокхам айбалар.

1. Сона хетачох тха къахьегама коллективе хІанз а боагтІача тайпара эргабаккхац болх. Бахьанаш малагІаш да? Царех цаІ — коллективни подряд производствана шерра юкъе ца йоалаяр. Хьалха хинна инерци дІаяккха вІаштІехьдалац. Эргалонаш елга сихдар цхьан дийнахьа хьахила йиш йолаш дац. ХІара коллективе шийн таронаш я. Уж хьагучайоаха наькъаш а тайп-тайпара да. Масала, ГРМЗ цхьайола участкаш сов яьржа, нах дукха болаш я. Цудухьа нийса да уж зІамагІа еш хилар, совлен бола нах кхыча моттигашка дІанийсбар. ТІаккха тха бригаде 9 сварщик ва. Царех цхьаккха а вац ца эшаш, цул совгІа нах кхы а дукхагІа хилча пайда боккхагІа хургбар.

2. Кадраш кхеяра гІулакха тІа аз эггара нийсагІа лоархІ юкъерча а лакхерча а звеной кулгалхой болхлошта юкъера хьабаьнна хилар. Харцахьа да шийна тІадилла гІулакх кхоачашде цамогаш дІаваьккха кулгалхо кхыча предприяте доал де хувшавар.

Иштта лоархІаме да кулгалде дукхагІа кагирхой увттабар. ХІара шера училищера шиъ-кхоъ практикант хул тха бригаде. Цар инициатива дегІайоалае гІерт тхо. ХІара практикантана бІарг тІера ца боаккхаш, цо харцахьа хІама дар кхераш тІехьаваьнна бригадир лелаш хилча ханахьа Іомалургвац из лерттІа къахьега, шийн декхар кхоачашде. Литейни яй беча тха бригадана юкъе ва № 5 йолча училища дешархо Бусло Станислав. Цхьайолча хана теоретически знанеши практикеи шоайла вІашагІхотта ховш веце а, дика гуш да цо уйла елга, нийсагІа бола никъ лехилга. Из я Станислава болх вІаштІехьбаргхилара белгало.

И. СВИЩЕВ,
ГРМЗ комплексни бригада бригадир.

* * *

1. Тха бригада 6 сагах латт. Берригаш кагирхой ба. Шестеренкашта церг йоаккхаш я тха участок. Парте XXVII съезда а ЦК январски Пленума а решенеша дегаш айдаьд тха. Геттара лоархІаме дар М. С. Горбачева эргалонехи парте кадрови политикахи цига даь къамаьл. Массе хана тІехьа ба кагирхой моллагІча кердача гІулакха. Болх эргабаккха безалга-м хьалха а ховш дар тхо, бакъда, из дергдола наькъаш хацар. ХІанз тха заводе йолаш я госприемка. Дика гуш да кердача шера хьалхарча деношка заводо тешаме кийчо яь ца хилар. Бакъда гІулакхаш тоалуш латт. ХІара сменагІа лакхлу госприемка чакхйоалача продукце цифра. Долче, гуш да хІара болхлочун бехктокхам лакхлулга.

Резерваш-м кхы а йолаш я. Йоккха резерв еций шоайла ювзаенна специальносташ Іомаелга. Кагирхой дика вІаштІехьдоала гІулакх да из. Предприятена а боккха пайда хул цох. Специализаци шерагІа хургйолаш тайп-тайпара курсаш хьайийллай заводе, тхоай училища а я тха. Боккъалдар аьлча, из гІулакх кхы а шеррагІа а дикагІа а леладе таро я.

2. Вайна ма харра, доккхий хувцамаш хулаш латт парте кадрови политике. ТІеххьарча партийни документаша йоккха бокъонаш еннай болхлой коллективана. ХІанз вайна хьалхашка латта декхар — уж бокъонаш къамаьлага яьха йоа ца яр. Сона хетачох, керттера да берригa кулгалхой (юкъера а лакхера а звено) уж къахьегаш болча предприятешка хьалххебар.

А. ОЗДОЕВА,
«Электроинструмент» завода бригадир.

Хьалкхебе патриоташ-интернационалисташ

ХІАРАНЕ ЙОАКХО Е

Карабулакски химреагентий завода коллективе теркам тІабахийта дийцад дукха ха йоацаш хиннача областной партийни организаце актива собране белгалдаьхача дешаех. Къаьгта гуш да тха предприяте а идеологически болх тоабанза баргбоацилга. БІарчча хьанийцача заводо толаме кхоачашъяьй пятилетка хьалхарча шера план, дика дІадоладаьд карара шу. Лакхъеннай къахьегама овсарле, соахка укх хана хиннaчунца нийсйича товарни продукци 4 процент дукхагІа арахец.

Уж толамаш доахалургдацар наха хадданза кхетам луш ца хилча. Идеологически балхах къоасталургдоаца дакъа да патриотически, интернациональни кхетам лулга. Цу даькъе дикка къа а хьийгад тха активисташа. Завода юкхьанцарча партийни организаце оттаь мероприятеш чакхйоахаш хадданза идеологически болх бу агитатораша, политинформатораша, лектораша. Царех дукхагІбараш сакхетам лакха бола болхлой ба, хІаьта из иштта хилар чІоагІа аьттув болаш а да, хІана аьлча, массаза а наха юкъе, цар политически сакхетам лакхбеш хул уж. Коллективана патриотически а интернациональни а кхетам луча хьалха латт тепловоза машинист В. Костюченко, лабораторе заведующи С. Абрамян, гІон болча боахама мастер А. Рвач, товарно-бийдала участка начальник Ю. Котиков.

Коммунистически кхетам луча дикка дакъа юкъекхухь Н. Храмова керте латтача «Знание» общества юххьанцарча организаце а.

Района а республика а общественни вахара юстара латтац тха коллектив. Нестеровски станице ди лелабечар нийрча гІулакхаш дувцаш яр районни газета тІа кепатеха «Сердал кІезига — боадо дукха» яха статья. Къамашта юкъера доттагІал чІоагІдара дино мел доккха зе ду белгал а доаккхаш йийцар из тха коллективе а.

Дукха беце а тха заводе а ба динах тешаш бола нах. Уж хьагуча а боахаш, царца индивидуальни болх бу оаха. Цхьаккха дича а ди бита тугаш вац тха цхьа баптист. Дукха къахьийгад оаха цунна материалистически кхетам бала гІерташ, цхьабакъда, ше яхачун тІера воалаш вац из. Цо хьахьокх атеистически болх бе беззача тайпара тхона бе ца ховлга.

Цхьаькха а да тха саготдайташ. Зийнабий оаш, шоаш динах теше а ца теше а жІаргаш кач эхка лела кагий нах. Тхо долча а ба уж. ХІана леладу оаш уж аьлча цар оал сагота хила везаш хІама дац ер-м, декоративни украшени ма йий. Вай кагирхошта кач ца хилча бакъахьа яр цу тайпара хІамаш. Доазол дехьара хьаена из во оамал дІаяккхара тІатеІІа дукха къахьега деза завода комсомольцаша, коммуниcташа.

Дукхача къамех латт тха завода коллектив. Оаха доккхал ду барт нийгІа, национализм гучаьнна моттигаш ца хиларах. ХІаьта а цхьан минута лаьгІбалийта йиш яц интернациональни болх. Керда цех хьаеллаш хиларца дувзаденна тхо долча болх бе ух тайп-тайпарча къамех бола нах, царех дукхагІбараш вахара опыт йоацаш школера боагтІача бесса ба. Инженерно-технически балхахой керда состав вІашагІтохаш завода партийни организаце а администраце а эггара хьалха терко ер да кердача интернациональни коллективаца болх бе, кхетам бала ховргдола кулгалхой хьахаржар.

Партийни бюрос дог доах дукха ха йоацаш вІашагІъеллача тІема а къахьегама а ветераний комитето кхувш боагІараштa патриотически а интернациональни а кхетам балара новкъостал делга. Хьинаре къахьегарца, общественни вахаре дакъа лацарца шоай сий даьккха нах ба комитета чубоагІараш. Уж ба И. Кравченко, Т. Евдощенко, Л. Демиденко, дукха а кхыбараш. Балха, вахара иштта йоккха опыт йолча наьха кагирхошта кхетам бала таро я.

Патриотически, интернациональни, атеистически кхетам балара партбюрос, цун активо белгтала болх баьбале а динза дисараш кхы а дукхагІа да.

А. СИНЧИНОВ,
Карабулакски химреагентий завода партбюро секретарь.

ФЕРМЕ—ДЕЗАЛ БА

ЭСТОНСКИ ССР. Рапласки РАПО И. Мичурина цІерагІча совхоза дояркаи скотникеи Татьянаси Пеэтерен Симастель цу боахама администрацеца договор оттаьяй подрядах. Цар лелабеш бетташ бола бІаь етт ба. Духхьал дІадахача шера хІара Іаттагара 5000 килограмм шура яьккхар. Боахаме хьалхара моттиг лаьцай Сели — Койгерча ферма. ХІаьта Татьянайга ба шера 9000 килограмм шура луш бола етт-рекордистка.

Совхозо доакъарца Іалашъю ферма, ветеринарни гІулакх делга вІаштІехьдаьккхад, помещенештеи оборудованенеи ремонт ю. Цу дезало балха тІа кходаьча ахчах 40 процент цунна дІател.

Дика къахьег марои сесагои Симастель. Цар къахьегамах хьахулачун раьза я шаккха а оагІув: боахаме тІехь-тІехьагІа тІаккет шура, хІаьта дезала хулаш бола пайда бетта 1000 сомал тІехбоал.

ХІанзарчоа Татьянеи Пеэтери ши комната долча квартире бах, хІаьта укх шера уж дІачугІоргба лаьрхІа царна боахамо хьалдеча цІагІа.

СУРТА ТІА: Татьянеи Пеэтери ферме ба.

Л. МИХЕЛЬСОНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Соцкультбыта объекташ хьалъяра—цахаддаш терко

СИХХА ГІО ЭШ

Вай республике тІанийца я «УнахцІено» яха программа Цо белгалдаьчунга хьежача укх пятилетке духхьал моттигерча Советий чотагІа хьалъе езаш я 1485 менги бола 11 больница, цкъа эцаш 620 саг тІаэца йиш йола поликлиникаш.

УнахцІено лораяра объекташ хьалъяра план массаза а кхоачашъяц. Ленина проспект кхоачалучча хьалъеш я 330 менги латтаргбола республикански больница терапевтически корпус. ДІадахача шера цига де дезаш хиннача балхех даьраш 72 процент мара дац. Республикански берий больница еча даь балхаш — 64 процент.

ХІанад из иштта? Из иштта да уж объекташ хьалъе езача Нохч-ГІалгІай гІишлон управлене, «Чечингушводстрояи», «Агропромстрояси» уж балхаш тесса леладендаь.

ЦхьайтталагІча пятилетке моттигерча Советашка гІолла хьахийца капвложенеш 77 процент мара пайда ца эцаш йисар. ХІаьта укх пятилетке республике унахцІено лораяра объекташтa хьахийцар 27 миллион сом гаргга да.

Хьаэцаргья вай 1974 шера денз хьалъеш латта, лакхе вай цІи яьккха республикански больница терапевтически корпус. Дукха ха я цига пенаш хьалдаь, рамаш дІаоттаяь. Массехк шу хьалха яь дІаенна хила езаш яр из. Да веларгвоацаш да тахан цига латта сурт. Массехк шу хьалха дІаоттаяь цхьайола рамаш телхай, тховнах хий чуухаш моттигаш я. Массанахьа а дІаоттадаь даьннадац кизгаш. ЧугІолла кхесташ сквознякаш я. Нохч-ГІалгІай гІишлон управлене СМУ-1 а СМУ-6 а штукатураш-маляраш, кхыча организацешкара сантехникаш, алектрикаш, кхыбола нах ба хІанз цига къахьегаш Масала, хьаэцаргья я вай СМУ-1 чуйоагІаш йола штукатурий-малярий бригада. Цунна чувоагІа 40 саг. Цар бригадир я Эсмурзаева Алпату. Уж массайола кхалсаг ШаІамий-Юртара я, хІара денна хьаухаш укхаза болх беш.

Тха вІашагІкхетар хулача хана цхьан кхалсагаца шолагІча этажа тІа доаллача цІагІа пишк а лотаяь, цхьа хІама йІохъеш йоаллар Алпату. ДІачувала йиш йоацаш кІурах хьалдиза дар цІа. Іоха, салаІа моттиг яцар. КхоалагІча, диъалагІча пхелагІча этажашкара ІокІал а ухаш, цигара хий, раствор, алебастр хьатІабоахар кхалнаха.

— «Козелаш» енай, бакъда, цар тІа яхка ардакхаш енаяц, мишта бе беза оаха болх? — йоахар кхалнаха, дІа а хьа а эцаш.

— Тхо дагадоагІаш, тха йоакхо еш саг вац, — яхаш леткъ Успаева Тамара. — Масала соахка гурахьа язбаь кІора машина ца луш, хІанз а тІехьа цІабахьа вІаштІехьдаьннадац тха.

— Іуйрийна ялхлагІчох ах даьлча хьалгІовтт тхо, — йоах Шахбиева Балкана, — ворхІлагІчох ах даьлча машина йоагІа. Городе хьакхаьчача тика тІа автобус соцае йиш яц. ХІара денна цІагІа доацаш 17-18 сахьат доаккх оаха. ЦІагІа дезал, бераш ма дий тха. Саррахьа цІадолхаш царна яа маькх, кхыйола хІама эца йиш яц тхога.

— Ханнахьа цІадигац тхо, делкъийна хІама яа столове дигац, тІатох Эсмурзаева Лейлас. — Масала, 2 марта автобус йоацаш сайрийна итт сахьат доаллаш мара цІадигаязар тхо. Бийсан цхьайтта сахьат даьлча тхо цІакхаьчача, тхоах фу хиннад ца ховш делхаш бераш, корзагІбаьнна бокхийбараш бар. Тахан цхьа автобус яйт, кхоана — кхыяр. ХІанад из иштта? Массаза а тхо дІахьа кхувларгдолаш чІоагІъяь цхьа автобус хилийта мегаций?

Иштта леткъаш я СМУ-6 штукатурий-малярий бригадир Суровецкая Людмила Михайловна а.

— Болх беш массехк бригада я, — йоах цо, — хІаьта болх беш цаІ мара бетономешалка яц. ЛерттІа болх хьабе йиш йоацаш лел тхо. Цудухьа хьаэца алапи а кІезига да. ХІара собране дувц оаха тхоай балха тІа нийслуча кхоачамбоацарех, бакъда, гІулакх тоалуш-м дац.

ХІанз тІатеІІа чура балхаш а да де дезаш, тоаде дезаш да ков. Укх шера шолагІча квартале дІаяла езаш я из корпус. Бакъда, хІанз санна ледара болх дІахо а дІабоде, лерхІар кхоачашхуле тамаш я. Масала, цу объекте хІара кхаьрача дийнахьа чакхйоах технически совещанеш-планеркаш. 4 марте цига хилар царех цхьа совещани. Сайрийна 5 сахьат даьлча дІайолаяла езаш хинна из 6 сахьат доаллаш мара йолаянзар. ХьалхагІа, 18 феврале хиннача совещане гучадаьхача 23 кхоачамбоацарех, кхыдолча де дезача гІулакхех а массехк мара кхоачаш ца деш дисад. Хьабахка беза цхьабола заказчикаш а подрядчикаш а боацаш бар. Совещани дІахьош вар СМУ-6 керттера инженер А. Токаев. Кхыбола боккхагІбола хьакимаш бацар. Цу гІулакхо а дика гучадоаккх мел йоакхо ю цар цу объекта.

Грозненски горисполкома УКСа начальника О. В. Данченкос дувц:

— Чакхйоалаш латт укх шерара хьалхара квартал. ХІанз а республика финансай министерствас эшаш дола ахча хьахийцадац тхона. Госнабе хьакхаьча улл дукха оборудовани, хІаьта из хьаэца йиш йоацаш дагІа тхо.

Лоацца аьлча массавар сихха оарцагІа ца воале, хІанз мо мара цунна эшачунна йоакхо ца йой, из больница ханахьа хьалъяьяргьяц.

Б. АБАДИЕВ.

№ 5 йола «Агитатора блокнот»

Кепа а теха арадаьннад КПСС обкома парте пропагандаи агитацеи отдела № 5 йола «Агитатора блокнот». «Республикански Іилманпрактически конференцена накъадолхаш», яхача рубрикана кІал кепатехай Л. Н. Толстой цІерагІча Нохч-ГІалгІай пачхаьалкхен университета Іилман коммунизма кафедра доцента Е. Ткаченко «Къахьегамхой социальни хьинар айде», яха выступлени.

Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза хьайбаш леладечарна юкъе социалистически яхь мишта йоаржаьй дувц «ЦІеча уголокашка хьож» яхача корреспонденце тІа.

Укх шера март бетта «Грозненский рабочий» яхача газета 70 шу дуз. Цу юбилейна хетаь я партийни архива Іилман болхлочун В. Дериглазовай «ОагІош юха а кІалтІайоахаш» яха статья.

Ленина орден. Эггара лакхагІа дола из совгІат дале шийн къонгаши мехкарийи белгалбоах Даьхено. «Уж хьалха бар» яхача статья тІа исторически Іилман кандидата Г. Ерещенкос боккхабезамца дувц хьалхара пятилеткаш йолча хана Ленина орден еннaчарех.

НГІАССР чурча гІулакхий министерстве маІача наха нийсса болх беш ба кхалнах. Царех цхьаннех — милице майор йолча Н. Бариновайх лаьца я «Дикача сагах дувцаргда» яха А. Пьяникова статья.

Ширдаьннача гІулакхашца—лира къовсам

НЕСИЙНА БІАГІАРА ХІАНА ХЬЕЖ

Советски къамашта юкъера доттагІал массе хана чІоагІлуш, денгара денга кІоарглуш хьадоагІа. ХІаьта а ширача замах юхедиса нийрча гІулакхаш вайна юкъе хІанз а нийслуш да, гучадувл вайнаьха зІамсаго кхыча къаман саг йоалаеш е йоІ кхыча къаман сагага маьре йодаш моттиг нийсъелча. Хьанна ховргда мел дукха вайнаьха кагийнах ба кхыча къамашта юкъе шоай ираз корадаь цІа ца боагІаш биса? ХІара юртара, хІара тайпая кІезига бац уж. Атта дац шийн мехках, шийн нахах къаьста ваха. Бакъда, уж цигара шоай дезалаш а боалабеш цІабаxка йиш йолаш бац. Бахьан — гаргарча наьха, цхьаболча юртахой къамаьлаш, йоахараш, уж бІагІара хьежар. Из ду шоай зІамсаг «моаташкагара хьавакххар» духьа. Доккха гІалат хет царна цо даьчох. Из «гІалат тоаде» гІерташ дукхагІа йолча хана шин сага вахар дохаду «хьехархоша».

Оренбурге шоайла байзар Муцольгов Руслани Светаи. Руслан — гІалгІа, Света — казашка. ВІашагІкхийтта цхьа дезал а хинна баха Іохайшар уж. Укх шера январь бетта шийн сесаг а йоалаеш Грозне да-нана долча цІавера Руслан. Керда хиннача несийна цхьатарра духьала баьлар йижарий, нана. Из коа чу а ялийтанзар. Городе квартира а лаьца дІаяхар Света. Руслан-м цІагІарбараша дийнахьа а бусса а лоравеш вар, из шийн сесаг йолча дІавахар кхераш. Кхо кІира даьккхар Руслана гаргара нах Светайца тоабе гІерташ. ХІама хургдоацилга хайча из а цІагІара дІавахар. ХІанз уж мичаб ховш дац. Бакъда, ховш да цу шин сага йоккха вас яьлга.

...ХІама дагадацар Къулбаседа-ХІярий АССР Карца поселке яхаш йолча Тимурзиева Мадинайна Іийсайга маьре йодача хана. Цунга дийцачох пхи-ялх шера Сибаре гІа болх беш хиннав Іийса. ХІанз дас саг йоалае аьнна цІавийхав. Нускал а нийца болх беш волча моттиге юхавахар из. Цига гучадаьлар Іийса саг йоалаяь хиннилга. Дуккха ха яьккхар Мадинас ше маьре енай е енаяц ца кхетадеш. ХІанз цІагІа я из. Вокхха хулаш латт вІалла да бІарга ца вайна кІаьнк. Вахарах чам байнаб къонача кхалсага.

Цхьаннена а хац фу бахьан долаш хул нах шоайла безабалар. БІаь шераш дІанхад поэташ, писателаш, философаш цу хьакъехьа уйла еш бола. «Безам — фу я из?» «Эггара доккхагІа дола ираз», — оал цхьабараша. «Эггара халагІа дола Іазап», — оал кхычар. Цу къовсама гаьна ба шоайла безаш бола нах. ЦІаьхха дуне сийрда а доаккхаш, чубосс царна безам. ВІашагІдувзаденна дегаш къоастаде магац ширача замах юхедисача гІулакхашта, тІехьабисача наьха аьлдиташта.

Пахарь Наташай гаргарча наха доккха гІалат лаьрхІар из Абдулаев Башира га маьре яр. ХІаьта Башира да-нана шоай воІ бІаргаго безам болаш бацар. Эггара эшаш болча хана цхьаккха хьехам, новкъостал доацаш бисар къонабараш. Дукха хІама эш кердача дезала, керттердар — дІайха дош, вахар дикагІа довзача сага кулг. Из ца хиларал совгІа, Баширагеи Наташагеи боккха бала бера шинна оагІорахьара латтача цатоамаша. Фу гІо дир Нохч-ГІалгІай пачхаьалкхен университета биолого-химически факультета студенташа шоай новкъосташта? Фу новкъостал дир комсомоло, профкомо? Юстара байна хьежаш лаьттар-кх! Цудухьа вехар Башир шийн дешарах, Грознера Нижневартовске дІабаха безаш хилар къона дезал. Из хургдацар студенташа, общественни организацеша шоай новкъостий га даьккхадаларе, уж хьаллаьцабаларе.

Геттара а корзагІбовл цхьабола тІехьабиса нах а дина авторитеташ а нагахьа санна гІалгІай йоІ кхыча къаман сагага маьре яха эттача. Берригa низ гІоттабу цар из хІама ца хилийтара. Хала хете а цхьайолча хана из цар вІаштІехь а доал. Бакъда, кердача замо дахьа хувцамаш юхасовцаде могаргдолаш цхьаккха низ бац! Шерра баьржаб вай кагирхошта юкъе интернациональни кхетам, дІайоахалургъяц социализмо кхалнаха енна бокъоваш. ДукхагІа бола нах из кхетадеш а цу хІаманна раьза болаш а ба.

Халахете а дукхагІа йолча хана кхыча тайпара хул гІулакхаш. Дика дагадоагІа мел бала бера Черменерча хІиречунга маьре яхача гІалгІай йоІага, Погорова Лидайга. Из дІа мел яхача моттиге цунна тІехьа «шишпиш» латтар. Къамаьлаш, кхерамаш — дерригa а ла дийзар къонача кхалсага. Цхьан бус ювчара а яьккхар из...

Цу тайпара йола моттигаш вайна массараштa дукха йовз. Ховш да, кхыча къаман сагага маьре яхача гІалгІай кхалсагага мел чІоагІа бала бахь, цунгара даьннар доккха зулам долаш санна. Гаргарча наха цІенах дІахоадаю из. Цудухьа дукхагІа йолча хана кхычахьа дІабаха безаш хул къона дезал.

Къаьнача замах юхедиса гІулакхаш шишегІа дІадовргдац, царца денна къовсам лоаттабе беза. ХІара саг декхарийла ва цу къовсама юкъе шийн дакъа юкъедахьа, кердадар хьаллаца.

Ж. БОГАТЫРЕВ,
тха спецкор.

КЪАЛУШ БАЦ ВЕТЕРАНАШ

Грозне хилар тIемеи къахьегамеи ветераний учредительни республикански конференци

Ветераний кхелага хьежача зама ше ма ярра бIаргагу: тIема бирса шераш, цо дохадаьр юхаметтаотгадеш, мохк дегIаккхувлаш чакхъяьнна хала ха. Вахар довзаш Iоаяь йоккха опыт, хIамах сакхувш хилара бух боаца хьаст—иштта ба вай боккхагIбараш, хано мел дукха халонаш духьала увттаяьяле а, боха ца бохаш, идейно унахцIена, кхоанех тешаш, из гарга кхувлаш хинна нах.

17-ча марте КПСС обкома политически просвещене ЦIагIа хилар Нохч-ГIалгIайчен тIема, къахьегама ветераний учредительни конференци. Республика районашкара укхаза баьхнар советски паччахьалкхе хьахулача, тIема дуIа долча хана хьалха лаьттараш. Шоашта сатем лохаш юстара бала безам болаш бац уж, цар опыт, истори кIоаргга довзаш хилар вайна тахан мел чIоагIа эшаш да хов царна. Къаьстта хIанз, овлангара денз вахар хувцаш мехка эргалонаш, революционни хувцамаш деча хана.

Цу эргалонаша ветеранашта хьалхашка увттаду шиъ тайпара дола декхараш. Царех дийцар КПСС обкома шоллагIча секретара Д. Г. Завгаева яьча «ТIема, къахьегама ветераний Нохч-ГIалгIай республикански организаце декхарех» яхача доклада тIа.

— ТIемеи къахьегамеи ветераний учредительни республикански конференци советски общества вахаре доккхий хувцамаш деча хана чакхйоал, — аьлар цо. КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума, парте XXVII съезда решенешка хьежжа вахара масса йолча сферашка — политически, экономически, идеологически, духовни — чулоацамга диллача революционни йола, хIанзалца ца хиннача тайпара йоккхий эргалонаш еш латт мехка. Цу доккхийча хувцамашта юстара латта йиш яц вай ветераний. Шун опытага, йоккхийча знанешка хьежаш я парти, деррига а вай халкъ.

Общество дегIайоалаяра кIоаргга хувцамаш а деш, парте леррагIа чакхйоах цунна демократизаци яра курс. Из иштта долга цIаькха а белгалдаьккхар дукха ха йоаццаш хиннача КПСС ЦК январски Пленумо. Социалистически демократе формаш шеръяра дукха а дечох цхьа дакъа да тIемеи къахьегамеи ветераний Ерригсоюзни организаци вIашагIйоллар. Цун Уставага хьежжа хIанз республике чакхдоалаш латт ветераний совет вIашагIйоллилга. Предприятешка, организацешка, нах бахача моттигашка ветераний собранеш хиннай, районашка, городашка конференцеш чакхъяьхай. 120 эзар саго, царех 17 эзар тIема ветеран а волаш, дакъа лаьцад цу мероприятешка. ЛоархIаш, сий деш бола нах юкъе а боагIаш, 687 совет вIашагIъеллай. Уж ба вахара йоккха опыт йола, тIема халонех чакхбаьнна нах, стахановски болама доакъошхой, производства новатораш.

Республикански конференце хержав 311 делегат — болхлой класса, ахархой, интеллигенце, бIухой, берригача къахьегамхой викалаш. Советски халкъа дохаргдоаца доттагIал а вошал а шема дарра хьахьокхаш я цар интернациональни состав. Конференце дакъа лоацаш ба вай республике дахача 16 къамий викалаш. Делегаташта юкъе ва КПСС 212 член, царех ийсне шовзткъе итт шерал тIех партийни стаж я. Уж ба Х. Башхаджиев, А. Глотова, В. Гончаров, А. Забияко, М. Клименко, Т. Магометов, В. Пикунов, В. Филькин, С. Шадиев. Цу наха тIом болча хана герз бе а делла фашизмах лорадаьд вай халкъ, моастагIашта духьала латташ къонахчал, турпалал гойтад. ХIара шоллагIвола делегат хIана вац, аьнна тахан къахьегаш ва. Цар дизза дакъа юкъехкхуь эргалонаш еча, социально - экономически дегIаахара планаш кхоачашъеча, къахьегама коллективашка дисциплина, порядок, организованность чIоагIъеча.

230 гаргга делегат паччахьалкхен совгIаташ —орденаши медалаши енна ба. Делегаташта юкъе ва ялх Советски Союза Турпал, уж миссел Социалистически Къахьегама Турпалаш. Иштта да конференце делегатий социальни сибат.

ДIахо новкъоста Завгаева хоадам болаш дийцар ветеранашта хьалхашка латтача декхарех.

— Тахан парте а халкъо а ветеранашта хьалхашка оттаду керттера декхар да,— аьлар цо, — шиъ хила тоам болчча бесса йола смена кийчъелга. ХIаьта из нийса а да, общество дегIаухилга Iалашде йиш яц кхоанен уйла ца йича, даьша дIадоладаь гIулакх чакхдоаккхаргдола керда ноахаленаш хьалкхе ца йича. Кагирхой уйла елга, цун проблемаш хадданза теркама кIал лоаттаелга, ноахален дийна диалог цхьан минута лаьгI ца йолийтилга — ленински парте сий долча традицех цаI. Ленина идеяш тIара ца боалаш, Сийлахь-боккхача Октябра карагIдаьннараш тIехьа тIабоагIараша тешаме дIахьоргдолаш вIаштIехьдаккха деза гIулакх.

Глобальни дола из дош къоастадара дIахо тоаданза даргдац сага кхетам лулга. Эггара хьалха цунна низ тIабахийта беза ветеранаша. Цар опыт, знанеш, говзал эшаргья эргалонаш елга сихдара, дика продукци дукхагIа арахецара, кхыдола социально - экономически дешаш къестадара.

Дукха проблемаш я республике — интернациональни, атеистически кхетам лулга, маларца, наркоманеца къовсам лоаттабелга. Цох цIенхаштта дийцад областной партийни организаце актива собране. Республике ира латт ди лелабара гIулакхаш, национализм, шовинизм гучаювлаш моттигаш я. Парте обкомо цу дешай ю уйла хьаллоацаш хила беза тIема а къахьегама а ветеранаш. Интернациональни а атеистически а балхаца цхьана дувзаденна да тIема-патриотически кхетам балара декхараш а.

Цу дерригне а дIадех партийни, советски, общественни организацей балха формаш эргаьха а ца Iеш, уж проблемаш къестаеча вай ветераний советаш юкъеозилга. Нах кхетаргш а болаш, шерра дIайовзийта еза революционни эргалонаш яра парте стратегически курс, Iалашде деза индивидуальни кхетам лулга, интернациональни, атеистически болх белга тоадар.

Доклада тIа теркам тIабахийта дийцар ветеранашпенсионераш шерра производственни а общественни а балха юкъеозилгах.

— Республике 131 эзар пенсионер ва, — аьлар докладчико. Царех 20 эзар совгIа саг халкъа боахаме къахьегаш ва. ДукхагIбола пенсионераш салаIа бокъо яле а, шоай коллективашка болх бе бус. Укхаза чIоагIа накъайоал цар лакха квалификаци, профессиональни говзал. Из бахьан долаш сийду цар.

Ветераний низага хьежжа болх белга вIаштIехьадаькхача боала пайда къаьгга хьахьокхаш я «Оргтехника» производственни объединене, Грозный станце локомотивни депо, Ведснски района Орджоникидзе цIерагIча колхозо, Шалински района «Московский» совхозо Iоаяь опыт. Дукха къахьег укхаза ветеранашта болх бе а салаIа а хьалаш вIаштIехьдахара. Шоай йоакхо ярга хьежжа, ветеранаша а дикка дакъа юкъехкхуь коллектива гIулакхашта. Амма ветераний къахьегам вIаштIехьбоаккхилга массанахьа а иштта латтац. Ветеранаша бIарчча дийнахьа, бIарчча кIира болх бе безаргбоацаш график оттаелга хала юкъе доаладу. Кхыча дешаща аьлча, хIанз а цу хьакъехьа долча законодательствос дIадехар дизза кхоачашдац.

Сий долаш болча наха дIадехар кхоачашделга Iалашде деза ветераний советаша профсоюзни организацешца цхьана. Партеи правительствеи соцамашка хьежжа, ветеранаш шерра юкъеоза беза кооперативни, дезала, индивидуальни хьисапе болх бара. Де мел дезар де деза могаш а болаш, пенсионерий ха йIаьхьяра, хIара сага духовни а къахьегама а потенциалах пайда эцара.

Докладчико бокхха теркам тIабохийташ дийцар ветеранашта хьалхашка латтача керттерча декхарах — къонача тIехьенна кхетам баларах. Цо аьлар:

— Кагирхошта тIема - патриотически, интернациональни кхетам балара даькъе белгтала опыт Iоаяьй республике. Школашка, училищашка, военкоматашка, къахьегама коллективашка чакхдувлача вIашагIкхетарашка, тIема - спортивни ловзарашка, цIейшка, кагирхой дискуссешкеи вIашагIкхетарашкеи дакъа лацар, и. кх. дI. — из деррига а вай ветераний вахарцара дIакъоастаде йиш йоаца гIулакх а хинна дIазттад. Цхьабакъда, къонача тIехьенна кхетам луча ветераний болама Iалаьмате йоккхача тароних пайда эцар кхоачам болаш дац. Къаьстта гражданственность хьалкхееча дикагIйола школа йолча къахьегама коллективашка. Укхаза вIаштIехьдаьккха хьехамчал делга каст-каста формально лел.

Лоацца аьлча, новкъостий, кагирхошца болх бе беза, цахаддаш болх бе беза, цар шоай тайпара белгалонаш, уж баха керда хьалаш кхета а еш. Кагирхошта тIема-патриотически, интернациональни, атеистически кхетам луча, цар идейно-нравственни дог-уйла чIоагIъеча хьинаре дакъа лацар — доккхагIдолча ноахала керттера декхар да. Цунца дувзаденна къаьстта белгалбаккха лов сона парте ветераний лоархIам. ХIанз вай республике 30 а кхы дукхагIа а шераш партийни стаж йола 9569 коммунист ва, цу юкъе 50 шерал совгIа парте мугIарашка вола 423 саг а волаш. Из боккха низ ба. Цун хьинар айде деза.

Тахан ира латт ветераний социальни Iалашо яра, цар материально - бытовой, салаIара, медицински гIулакх дара дош. Цох лаьца дувцаш нов. Завгаева аьлар:

— ЦхьайтталагIча пятилетке инвалидашта, тIем тIа дакъа лаьцарашта, тIем тIа хиннарий дезалашта 400 совгIа квартира еннай. Цу юкъа царна еннай мах боацаш е льготаш йолаш 280 эзар сома маьхе йола 544 автомашина. Тоалуш доагIа медицински, торгови гIулакхаш дар. ДоккхагIа хулаш доагIа пенсей лохагIдола боарамаш, юкъейоалаяьй дукхача шерашка юкъарен цахаддаш йолен къахьегама стаж бахьан йоагIа надбавкаш.

Цунца цхьана дукхагIча даькъе раьза хила йиш йоацаш бац жилищно - коммунальни службай болх. Эсала латт инвалидаши тIем тIа дакъа лаьцараши санаторно - курортни дарбанца Iалашбара гIулакхаш. Массайолча дарбан учрежденешка оттабаьбац уж даим болча медицински тIахьожама учете. ХIанз а кхоачам болаш дац бытовой гIулакх дар. Цхьаболча гIулакхерча нахен организацешен дог ца лазаш ду ветеранашта де деза гIулакхаш, царца чIоагIа эшараши цар хьашташи кхоачаш ца деш дут.

Партийни комитеташа, юххьанцара партийни организацеша, советски, профсоюзни органаша цахаддаш цу хьакъехьара болх тоабар хьадехаргда торговле, медицински, бытовой гIулакхаш деча болхлошкара. Цу даькъе принципиальни никъ лаца беза республикански тIемеи къахьегамеи ветераний организаце. ЧIоагIа лоархIаме да, ветераний советаш кхоачамбоацараш гучадаьха а уж дIаяздаь а ца Iеш, цу гIулакхашца хьашт долча органашца цхьана шоаш а уж дIадахара хоадам болаш дола де дезараш делга.

Ший доклад йистейоалаш Д. Г. Завгаева конференце делегаташка йовзийтар шийтталагIча пятилетка хьалхарча шера къахьегама коллективаша баьча балха итогаш, тешам болийтар тIемеи къахьегамеи ветераний организаце республика общественно - политически вахаре йоагIаш йола моттиг дIалоацаргхиларах, цох КПСС XXVII съезда решенеш кхоачашъеча лоархIаме звено хургхиларах.

Пренешка яьча выступленешка гуш дар парте Нохч-ГIалгIай обкома шоллагIча секретара доклад тахан тIемеи къахьегамеи ветераний организацена хьалхашка латта эггара актуальни дола дешаши проблемаши чуйоагIаш йолга. Деррига къамаьлаш тIадерзадаь дар цхьан уйлана: ветеранашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара эггара хьалха болх ма хулла дикагIа вIаштIехьбаккхари из тIатеIIа бари эш. Цунца дувзаденна къаьстта белгалдаккха лов № 2 йолча Назранерча юкъерча школа хьехархочо, Назрановски района тIемеи къахьегамеи ветераний совета председатела С. А. Плиева даь къамаьл.

— Ма хулла тоабе беза болх, — аьлар цо, — воашка хьадувла аларга а ца хьежаш, воаш аха деза вай къахьегама коллективашка, дешара заведенешка, дукхагIа къамаьл де деза нахаца. Вай декхарийла да къона тIехье кхетам луш хьалкхее, долче, вайх тийша да мехка кхоане мишта хургья, цун тахане мишта я яха дош. Ветеранашта тоам бац таккхалча багIа. ТIема халонаш, сагогонаш ловш, бирсача шерашка Даьхе моастагIчох лораяь вай ца долхе, кхы мала гIоргва эргалонаш ерий хьалхарча мугIарашка, вай ца лой, кхы хьан лургба кагирхошта идейно - политически кхетам? ХIаьта из дар эш е эшац яха хаттар сов да аьнна хет сона.

Цхьабакъда, ветеранаш, берригa шоай низ дIалуш къахьегама, общественни, кхетам балара балха юкъебоагIаргболаш, царна шоашта а эш новкъостал, уж чIоагIагIа теркалбар. Пренешка къамаьл даьчар массайттаза дийцар цох лаьца. Шелковски района партийни боахамеи кулгалхошта цIенхаштта критика еш къамаьл дир тIемеи къахьегамеи ветераний Ерригсоюзни Совета члена, союзни лоархIаме персональни пенсионера, Социалистически Къахьегама Турпалхочо В. Г. Табацковас.

— Хьажал мишта латт ветеранашцара болх тха районе, — аьлар цо, фуд а хац, укх тIеххьарча шерашка отчетно - хоржамий собранешка, юрта Советий сессешка вIалла хьеха а хьехац ветеранаш - пенсионераш. Царна хетар ер да: салаIа бокъо яьккхайий оаш — салаIа, тха гIулакхашта юкъе ма гIерта. Цу тайпара «йоакхо» яро фу ду ха лой шоана: йоккха опыт, знанеш йола, обществана бокхха пайда бала могаргдола нах общественни вахара юстара бус. Мишта юкъеоза мегаргба уж хIанз? Цар социальни Iалашон, бытовой, медицински, торгови хьашташ дикагIа кхоачашдарца. Ветеранашта еш йола йоакхо гуччахьа хила еза, даьссача хабарий букъ тIехьашка а йоаш.

Из къамаьл хьаллоацаш къамаьл дир Грозненски мехкдаьтта института доцента, персональни пенсионера В. И. Филькина. Цо хьалхадаьккхар райсобесий отделашка тIемеи къахьегамеи ветеранашта новкъостал дара группаш хьеллар эшаш долга.

— Из-м кхы керда хIама а дац, — аьлар цо. — Дагадохал ,мишта дегIабенабар цхьан хана тимуровски болам. Дика хургдацар-те комсомольцаштеи пионераштеи цу тайпара, ветераний йоакхо яра форма юха дагаехача? Со теш, тIаккха ветеранаш бокххача безамца ухаргбар къонахчала урокашка, кагирхой сайренашка, призывникашца долча вIашагIкхетарашка. Ховш ма дий цу тайпарча мероприятех мел боккха пайда боал.

Из уйла йолаш дар Гудермесски района «Восточный» совхоза директора заместитела, тIемеи къахьегамеи ветераний Ерригроссийски совета члена, Советски Союза Турпалхочо Х. Ч. Дачиева, тIемеи къахьегамеи ветераний Ачхой-Мартановски районни совета председатела заместитела Г. Ф. Ткачева, СКТБПГ инженера, тIемеи къахьегамеи ветераний Грозненски городской совета председатела С. С. Сидельникова, № 5 йолча домоуправлене мастера тIемеи къахьегамеи ветераний Грозненски совета члена А. М. Мадаева даь къамаьлащ. Цар белгалдаьккхар ветеранашта шоай гIулакх хьаллацари новкъостали чIоагIа эшилга.

— Оаха новкъостал дергда шоана, — аьлар ВЛКСМ Нохч - ГIалгIай обкома шоллагIча секретара Л. Мигуновас, — хIана аьлча кагирхошта кхетам балара гIулакх массане юкъара да. Тхона эш шун опыт, хьаькъал, хьехам.

Таханарча дено ветеранашкара дIадех шоай атта боацача балха керда наькъаш лахар. Цох лаьца дийцар НГIАССР военкома В. И. Кузнецова.

— Эргалонаш яр биззача боараме доагIаш да тIемапатриотически кхетам луча, — аьлар цо. — Тахан цо дIадех гIулакх хоадам боллаш хилар, кагирхошца дукхагIа индивидуальни болх бар. Сона хетачох, тIемеи къахьегамеи ветераний республикански совета низ кхоачаргба вай хано дIадехарашка хьежжа болх вIаштIехьбаккха.

ТIемеи къахьегамеи ветераний советои профсоюзни организацешеи цхьана беча балхах дийцар Нохч-ГIалгIайчен профсоюзий областной совета председатела Г. Г. Олейникова. Ветеранашта - пенсионерашта дикагIа социальни Iалашо яра даькъе де лерхIарех дийцар НГIАССР соцобеспечене министра П. Д. Лопатина.

Учредительни конференце тIемеи къахьегамеи ветераний республикански совет хержар. Цун председателалла хержар В. И. Филькин. Иштта ревизионни комисси а хержар.

Конференце балха юкъе дакъа лаьцар Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела М. А. Керимова, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома организационно - партийни балха отдела заведующе А. В. Шершавых.

Оаха яздаьчун лерагIа

«Бахьан—бехктокхам бицбеннаб»

Иштта корта а болаш яр укх шера 27-ча январе «Сердало» тIа араьнна критически корреспонденци. Цу тIа дувцар Сунженски района «Заветы Ильича» колхозе къайбаш Iангара доахача нийсдалийтача цIенхашттарча кхоачамбоацарех, кулгалхоша доярк ай скотникийи йоахо ца елгах.

Цу хьакъехьа редакцега жоп дайтад КПСС Сунженски района секретара И. Албаковас. Цо язду, материала тIа дийцар бакъхиннад, яхаш. ХIанз доакъара цех болх бе йолаялийтаргара дIа мел ийкха кхоачамбоацараш дIадаьхад. Из а кийчча я, бакъда, кхоачам хиллал хий ца хиларах болх беш яц. Колхоза председатела М. Костоева дош деннад боахама низашца доанъара цех хица Iалашъяра балхаш чакхдоахаргда, аьнна. Из гIулакх парте райкомо тIахьожам лоаттабеш да.

Доазол дехьара

Ядерни герз дIадаккхар США администрацегара хьадехаш кIай ЦIенна хьалхашка машар бахьан моцал лелаеш вола американски астрофизик Чарльз Хайдер.

ЮПИ—ТАСС телефото.

Тахан расови дискриминаци дIаяккхара тIехьарча къовсама Дунен халкъашта юкъера Ди

СССР-и США-и: къаман дош къоастадара ши никъ

Ткъаь ворхI шу хьалха, 1960 шера 21 марте ЮАР полице дов дир Шарпевиль яхача поселке, цу мехка дукха хана денз бахача Iаьржабарашта паргIата дIа-хьалела, болх лаха, бахаш бола моттиг хувца таро луш хиннача бокъонех шоаш баьхача пропускех долча расистски закона духьала машаре демонстраци яьча африканцашта. Итташ нах боабир, бIаьнешта човнаш йир. Цу хана денз ООН-а решенех 21 март хIара шера расови дискриминаци дIаяккхара тIехьарча къовсама Дунен халкъашта юкъера ди санна белгалдоакх.

Ховш ма хиллара, ВIашагIтехача Къамий Организаце из ший решени дегIайоалаеш 1965 шера расови дискриминаце ерригa формаш дIаяхарах йола лаьрхIа конвенци тIанийцар. Цу тIа йоах, расизма идеологии политикеи дунен халкъашта юкъерча бокъоний нормашта духьала я, хIаьта ерригача паччахьалкхений декхар — шоай территореш тIа хIара сага расага, цIока бесага, къамани этническии хьаваьннача моттигага хьежа доацаш закона хьалхашкара нийсхон гаранти хулийталга. ДIадахача 19 шера (конвенци 1968 шера денз болх бе йолаеннай) цунах дIакхийтай 125 гаргга паччахьалкхе.

Йоккхача паччахьалкхенашта юкъе цу конвенцена эггара хьалха ратификаци йир Советски Союзо. «СССР позици—йоахар цу хьакъехьа ООН делегаташта юкъе дIахьа доаржадаьча документа тIа, — кIоарггача тешамгара йоагIаш я, морала а бокъоний а оагIонга диллача расизм цун ерригача формашка зуламе хинна Iац, цхьабакъда цо цIенхаштта бола кхерам тIатувс машарай кхерамзленнеи. Цудухьа хьаллоац СССР расови дискриминацена никъ бехкаш дола моллагIа гIулакх, хIаьта иштта из практике кхоачашделга мога а деш дизза хьаллувцаргда».

Советски Союза конвенцена ратификаци еш ший чурча законодательстве хувцамаш де дезанзар, хIана аьлча цо расови дискриминаце паччахьалкхенна зулам деш санна лоархI, 1918 шера тIанийцача хьалхарча Советски Конституце тIа цу хьакъехьа йоахар: «Социалистически Российски Федеративни Советски Республика гражданий расови, къамаген уж хьабаларгеи хьежа доацаш цхьатарра бокъонаш мога а еш, дIахойт цу хьакъехьа моллагIа привилегеши совленаши увттаелга е уж чакхъювлийталга, хIаьта цунга хьежжа зIамига къамаш IотеIаделга е цар бокъонаш юхатеттилга республика керттерча законашта духьала хилар».

Уж принципаш я хIанз долча мехка Конституце тIа а. Цун 36-ча статья тIа йоах: «Бе-беча къамехи расехи болча СССР гражданий бокъонаш цхьатарра я. Уж бокъонаш чакхйоахилга Iалашду СССР деррига къамаши народносташи массе оагIорахьара дегIаккхувлареи гаргадигареи политикаца. Советски патриотизмаи социалистически интернационализмаи уйланца гражданашта кхетам баларца, шоай къаман меттахи СССР кхыча халкъий меттаехи пайда эца таро хиларца. Расовии къамани белгалонегIа миччa бесса оттадаь а гражданий бокъонашта доазув оттадича, гучахьа е къайлагIа царна совленаш елча, хIаьта иштта миччa беса баь а раса е къама сов тIехдоахаш; моастагIала, е дош ца хеташ хьехам бича — ЗаконагIа таIазар ду».

Иштта хIанзарча мехка законодательстве а я къамий цхьатарра бокъонаш хилара ерригача аспектий шерра гаранти. Масала, хIара сага таро я шийна моллагIа мотт харжа Iомабара — школашка 57 къамий меттала хьех. Расай е къамий цхьатарра бокъонаш хилар телхадарах ялх беттагара кхаь шерага кхаччалца чувалла ха тох.

Цхьабакъда, эггара керттерадар — Советски Союза практически дерригача халкъаша, народносташа шоашта шоай къаман паччахьалкхен формаш хьаяьй — союзни е автономни республикай, автономни областий е автономни округий хьисапе. Вай мехка бахача нахах 2 процент мара бац кIезига хиларах е массанахь дIа-хьа бекъабенна бахарах шоай къаман - паччахьалкхен образованеш йоацаш. Цхьабакъда цу народносташта а, этнически группашта а иштта йоагIаш я, къамий цхьатарра бокъоний гаранти, цу даькъе школе наьна мотт Iомабара бокъо, суде наьна меттала къамаьл дара бокъо, иштта кх. дI. а. Кхыметтел хьалха тайп-тайпара къамаш дахаш хинна йистош а хьабе болх ца хилар, дешар-йоазув ца хар санна йолча социальни явленеех мукъаяьннай, цига шоай болхлой класс хьахиннай, шоай интеллигенци хьаяьй.

«Духхьал социализма, — аьлар январски (1987 ш.) КПСС ЦК Пленуме къамаьл деш М. С. Горбачева, — къамашта лоаттабеча Iоткъама, цхьацца къаман мотивех наьха бокъонаш телхаяра никъ бийхкаб, дерригача къамашта, народносташта экономически духовни прогресс Iалашъяьй».

СССР а дукхача паччахьалкхенаша а расови дискриминаце ерригa формаш юкъера дIаяхарах йолча конвенцена ратификаци яь яле а, хIанз а тIехьа цунах хьакхийттаяц Америка ВIашагIкхийтта Штаташ. Дукхача дунен халкъашта юкъерча обозревателашта хетарах цар позице бахьанаш латт, цу документа керттера положенеш США-ра чурча ситуацена бокъонца духьале еш хиларах, цига неграш хинна а ца Iеш, цхьабакъда кхыча зIамигача къамий викалаш а къизача дискриминаце таIазара кIала ба, хIаьта шоаш хьабаьнна моттиг из мохк лоархIача индейцашта духьала бокъонца йолча геноцида политика чакхйоах.

Цул совгIа, хIанзарча администраце доал дещ США-ра къаман гIулакхий даькъера хьал геттара во да. Соцадаьд, цхьадолча даькъера, иштта а юха тетташ хинна школашка десегрегаци яра законаш вахаре кхоачашделга, балха нах дIанийбеча йолча дискриминацена духьала лоаттабу къовсам соцабаьб федеральни правительствос.

Мехка чухьа къамашта дискриминаци яра политика чакх а йоахаш США администрацес цхьан ханна хьинаре хьаллоац дунен кхыча районашкара расистски режимаш. Из доагIа ЮАР режима а, хIана аьлча, дикка дукхагIа йола паччахьалкхенаш духьала йоллаше Малхбоален цхьадолча мехкаша эггара хьалха США-с ше политически, экономически, тIема оагIорахьара хьаллоацаш хиларах Африка къулбехье из лелаеча. Духхьал, ВIашагIкхийттача Штаташа 20-зза духьале яьй ООН Кхерамзлен Совета ЮАР-а духьала деррига чулоацаш йола санкци юкъейоалара решени тIаэцара. Эггара тIехьа из духьале йир дукха ха йоаццаш 1987 шера 20 феврале, цу хана США-и цун гарггарча союзника Великобританеи апартеида режима духьала бокъонца санкци тIаэцалга дехаш блокех дIа ца кхийттача мехкий группа еннача предложене проектах оттаяьча резолюцена «Вето» аьнна кулгаш а яздеш.

Валерий ТЕЛЕГИН.
(АПН).

СССР керда лоархIаме инициатива

ЕВРОПЕ ЯДЕРНИ КХЕРАМЗЛЕ ХИЛИЙТАР ДУХЬА

1987 шера 28 феврале КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева яьча Заявленеца дувзаденна ядерни герз дIадаккхара проблема цхьадола дешаш доацIх АПН тIема-политически дешай хьакъехьарча обозревателa Василий МОРОЗОВА.

28 февралерча М. С. Горбачева Заявлене тIа дIакхайкаьй рейкьявикски «барта хилара пакет» санна довзаш долча дешай блоках Европе юкъерча гаьнала ракетий проблема хьакъоастаярах йола Советски Союза предложени. Ядерни герз дIадаккхара беча новкъа СССР баьккха из керда практически гIа мишта лоархIаргба дунен общественносто?

Юкъерча гаьнала ракетий хьакъехьа СССР-аи США-неи юкъе тIехьа ца тетташ соглашени е аьнна йола СССР керда предложени— из ший арахьарча машар безача политике СССР-о ший принципиальни никъ дIа мишта хьу хьахьокха къаьгта бола хьокхам ба — вIаши тIаэца йиш йолаш барт барга, цхьатарра кхерамзле хиларга бода никъ хьабелларгболаш хадданза кхохкам дIабаккха гIерт.

Юкъерча гаьнала ракетий проблема къоастаяра хьакъехьара советски предложени эггара хьалха Европерча халкъашта, эггара хьалха американски «Першингаш-2», ткъамаш дола ракеташ шоай территоре тIа оттаьча малхбузерча Европа мехкашта хьаштдолаш я.

Рейкьявике юкъейоалаяьча предложеней пакет «хьаелла» а эггара гаргагIарча хана тIехьа ца тетташ ядерни герзах Европа мукъаяккхара дош къоастаде а ше раьза хиларца цхьаккха а тайпара ше тIеххила гIерташ яц Советски Союз, хIаьта, чIоагIа кхы а юхайоал, хIана аьлча Англеи Францеи ядерни потенциалаш меттел, Американски континентера СССР-ан социалистически содружества кхыча мехкаштеи духьалъерзаяь хIанз Европе йолеи центральни американски ядерни потенциала натовски лоархIамеи средстваш а юстара юташ.

— Ховш ма дий Рейкьявикал тIехьагIа Исланде столице бaь хинна барт бохабе американски оагIув болабелар. Юкъерча гаьнала ракетий проблемагIа дувзаденна фу ала мегаргда цу хьакъехьа?

Алхха цаI мара ала дагIац: Вашингтона, массаза а санна, доши гIулакхи цIаккха а вIашагIкхеташ дац. Рейгановски администраце гIулакхашка из «закономерность» йоагIаш я юкъерча гаьнала ракетех долча деша а. Дика довзаш да Рейкьявикал тIехьагIа кастлашха КIайча ЦIен политикаши Пентагона стратегаши шоай «нулевой вариантах» кхерабенна «оарцдаха болабалар», фуннагIа даь а Европе шоай баллистически «Першингий-2» ткъамаш долча ракетий цхьадола дакъа дита гIерташ, из ца дитача Европе «тешаме кхерамзле хургьяц» яхаш «промежуточни решени» оалачох дола дош юха а гIеттадар.

Тамаше да Малхбузерча Европа натовски паччахьалкхений цхьайолча столицашка шоай къаман кхерамзле теркал а ца еш цу деша хьакъехьа Вашингтона тIехьалатташ шоай мехкий территорешка американски ракетий цхьадола дакъа дита яха кулгалхой хилар.

Духхьал дIаала доагIа юкъерча гаьнала ядерни ракетий проблема къаьстта хьахоадаеши тIехьа ца тетташи къоастае аьнна йола СССР предложени — из керда политически уйла болх бе йолаялара хьокхам ба аьнна. Цу предложене хьаьдда хьагойт Советски Союз европейскии дунени общественноста дагалаттачунга а оазага а ладувгIаш, ший кхерамзле кхыча халкъий кхерамзленах ца къоастаеш хилар, планета тIа ядерни боаца машар оттабарга бодача адамий новкъа цIенхаштта бартаяхара гIа боахаш хилар.

(АПН).

Антананариву. Массаза а дукха нах хул Мадагаскар Демократически Республика столицерча малагасийско - советски доттагIлен ЦIагIа. Укхаза ух боккхий а кагий а, тайп-тайпара профессеш йола нах. Царех хIаранена ший дог раьза дола гIулакх корадоагIа. Болх беш я эрсий метта доттагIий кружок, литературни клуб. Эрсий метталарча курсашка ладувгIараш ух курсий библиотека читальни зале, цун книжкай фонд массаза а кердаювл, хIаьта хIанз 7 эзар совгIа том да укхаза. Иллеи халхареи ансамбла репетице ух кагий нахи мехкарийи, советски кинофильмашка хьеж, цIи хезача нахаца вIашагIкхетар хул.

СУРТА ТIА: библиотеке. К. СТРЖИЖОВСКЕ сурт.

ТАСС.

МИНСК. Къулбаседа Ледовити океане болх беча «Арктикен» «Красини» яхача ледоколий морякий дуача хӀаман юкъе салат, хоарцам, кхыдола баьцадаараш хул укх тӀеххьарча массехк шера, уж хьалхеду цу кемай борташ тӀа. Кемай командаш баркал оалаш я цецвоалаш дола уж хаьсаш хьалде вӀаштӀехьдаьхача В. Ф. Купревича цӀерагӀчеи БССР Ӏилмай Академе физико-органически химеи институтий Ӏилманхошта.

«Витакони» «Оазиси» яха установкаш шоай тайпара уникальни я. ХӀаний уж шоай тайпара? Цкъа-дале, баьцадаараш хьалхкхув Ӏар организмах атта дӀалата дуккха а биогенни элементаш долча искусственни лаьтта. ШозлагӀ-дале, малха метел укхаза лелаю натриеви лампаш. Цул совгӀа, из лаьтта цӀена да, цу юкъе садоахна хӀамаши лазараши дац. Автоматически режимах болх беш я установкаш, цар терко кӀезига е еза. Майрра ала йиш йолаш да баьцадаараш леладара технологи интенсивни я, аьнна. Оашош уйла ел: беттадуаргаш оала хоарцамаш кхаь кӀира хьахул, цхьан квадратни метр тӀара 9 килограмм йоалл. Салато, листовой свеклас, хибински кабуцо квадратни метр тӀара 15—18 килограмм хьувкъам лу цхьан бетта. Юкъ-юкъе форда тӀа къахьегарий истола тӀа хул цӀе помидораш, мерза сибаз, хоха буц, петрушка, укроп, кинза.

Кастта уж санна огородаш хургья полярни флотеи чкъаьрий боахамеи кхыча доккхийча кемаш тӀа а. Мурмански форда пароходства ледокольни базе йолаш я уж плантацеш.

СУРТА ТӀА: БССР АН В. Ф. Крупевича цӀерагӀча экспериментальни ботаника Института зӀамагӀйола Ӏилма болхло Ж. А. Милькевич. Цо дакъа лаьцад «Витакон», «Оазис» яха установкаш хьалъеш.

В. АЛЕШКЕВИЧА сурт. ТАСС фотохроника.

Спорта хоамаш

ВОЛЕЙБОЛ

ДӀахойолх волейболах йолча РСФСР чемпионата шоллагӀча гон яхьаш. Грознерча «Автомобилиста» кхоалагӀча тура ловзараш чакхъдаьхар. Сочи яхача городе из шозза вӀашагӀкхийтар моттигерча «Динамоца». Ирача къовсама хьалхарча матче 3:2, шоллагӀча матче 3:1 счет йолаш вай мехкахой котбаьлар.

Дагадохийта лов дукха ха йоаццаш Грозне чакхъяьннача шин матче «Автомобилист» ийша хиннилга.

●

ФУТБОЛ

Облсовпрофа кубок яккхара хетаяьча футболах йолча яхьий ялхлагӀа тур чакхъяьннай. А. Шерипова цӀерагӀча завода команда счет 7:2 йолаш эшайир «60 лет Октября» совхоза спортсменаша. Массарел йоккхагӀа счет хилар «Самашкинский» совхоза футболисташ Л. Н. Толстоя цӀерагӀча Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен университета командаца ловзаш. Счет 9:4 йолаш ийшар студенташ.

Кхыдола вӀашагӀкхетараш иштта чакхдаьлар: ЧИГПИ — «Юбилейный» совхоза команда — 1:2, ГНИ — политехнически техникума команда — 4:4.

Яхьаш юкъе кхаьчача хана хьалха я цӀаккха ца эшаш хьайоагӀа «Самашкинский», «60 лет Октября» совхозий футбольни коллективаш.

●

ВЕЛОСПОРТ

Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара хетаяь велосипедистий яхьаш чакхъяьлар Грозне. Цига дакъа лоацаш вар «Спартак», «Труд», «Буревестник» шоай лоӀамеча спортивни обществай, просвещене министерства бӀаь совгӀа саг.

Пхийтта километр дистанцех къовсалуш толам баьккхар Титов Игора, кагирхошта юкъе Нерух Витале. Кхалнаха юкъе массарел хьалха финише кхаьчар Сорокина Татьяна.

Кхелета спортсменаш къовсабелар 50 километр йолча дистанцех. Хьалхара кхо моттиг яьккхар Сумелиди Константина, Кричевский Михаила, Сергиенко Андрея.

ШАХМАТАШ

Республикански шахматни клубе дӀахойолх шахматех йолча Нохч-ГӀалгӀайчен чемпионата яхьаш. Цига, оаха хоам ма барра, дакъа лоацаш 12 саг ва.

Чакх ца йоахаш йиса партеш дӀалейзачул тӀехьагӀа лидерий группа белгалъяьлар. Турнирни таблице хьалха ва ялхнех 5,5 очко яьккха Яндарбиев Руслан. «Локомотив» ДСО викала Мелькулянц Николая, Гудермесерча спартаковца Сумкин Анатоле цхьа очко кӀезигагӀа я.

●

КӀАЛТОХАР

«Спартак» ДСО зале Грозненски района кагирхошта юкъе шийлоӀаме кӀалтохарах йола яхьаш чакхъьлар. Командни къовсаме хьалхара моттиг яьккхар чеченаульцаша. ШоллагӀеи кхоалагӀеи моттигаш яьхар Пригороднеи Комсомольскей яхача юртий атлеташа.

Къаьст-къаьстача яхьашка толам баьккхар цига дакъа лоацаш хиннача кагирхошта юкъе массарел зӀамагӀа волча Петропавловски юкъерча школа дешархочо Абдурзаков Рустама. Цунна еннай «Толам баккха лоӀам хиларах» яха лаьрхӀа приз. Цу тайпара совгӀат кхаьчар А. Газаевна а.

«ДикагӀйола техника бахьан» яха приз елар чеченаульца А. Исраиловнеи Комсомольское яхача юрта вахача С. Умхаевнеи.

●

КРОСС

Укх деношка чакхъяьлар республикерча ВУЗ-ий факультетий командашта юкъера бӀаьстан-яйгача атлетика кросс. Цига дакъа лоацаш вар 266 саг. Яхьаш дӀаяхар кхаь группа спортсменашта юкъе.

Хьалхара моттигаш яьха факультеташ ераш я: физвоспитани (ЧИГПИ), технологически (ГНИ), физико-математически (ЧИГПИ).

Спортсменашта юкъе белгалбаьлар Р. Умханов, А. Лалаев, Н. Сельмурзаев, М. Вафин, Е. Анисенко, Т. Сапрычева, З. Еелхароева.

Т. СОКОЛОВА.

«Критикаш».

Б. ГАНИЖЕВА сурт.

ШИН ЦӀЕРА ЮКЪЕ

Газет дешарий теркам тӀаозар, царна «тӀадилгаш» дахар духьа уж дешаш укх материала керте оттадаьд, аьнна ма ноттал да шоана. Долаш дар вай дувце, укх шера апрель бетта дизза шу доал Харачоева Зухрайна шийҮинӀиг — Тамила бӀарга ца гу.

Наьна дог дохадаьраш а къизача наха из аьттув баьккхараш а дӀаяхача замах юхедиса ийрча гӀулакхаш леладераш, «дай Ӏаьдал» хьаллоатаде гӀертараш ба, аьнна мотте, харцхургдац шо. Юхьиг дӀайолаяьраш уж ба — бера да ,дун йижарий, Зухрай даьцӀа.

ГӀулакх дӀаходихьараш, из кхы а кӀоаргдаьраш, бӀехдаьраш малаш ба? Оаш тамаш йой а шо цецдоале а уж ба — Надтеречни райОНО опека а попечительства а отдела болхлой. ХӀаьта уж майрабаьхар я халкъа депутатий Надтеречни районни Совета исполком. Цхьаккха бокъо йоацаше, соахка 4 апреле ше яь решени царна бе а елла.

...Могаш-маьрша долаш бер дар кхалсага эггара доккхагӀа дола ираз да. Наьна дог делалу, цӀагӀарчарна а гаргарчарна а боккха ираз хула ди да из.

1985 шера 17 октябре ше Тамила йича гӀадъяха яр Харачоева Зухра а. ХӀанз нана яр из! Цхьабакъда, гаьна даланзар цун гӀоза деношъ. Беро ю гӀар, дехьа-сехьа ухка пеленкаш новкъа яр да ва яхачоа — А. Гайрбековна. Сесагаца охца вувла, цхьаккха бахьан а доацаш цох лета волавелар «дог-майра кӀант». Кхы тоха са а доацаш, шийҮиӀиг а ийца, нана йолча цӀаяхар Зухра.

Цига шоай «хозагӀйола» оамал гойтар даьцӀено а наьна вежараша а: «гӀулакх дац наьха бер леладе», «цӀаенаяле бер даьшка дӀадала деза», йоахар цар.

Иштта шин цӀера юкъе нийсъелар къона нана а зӀамига Тамила а.

Шийбер а хьоарчадаь, маьрйиша йолча дӀаяхар Зухра. Цига яхаш цхьа юкъ яьккхар цо. Цул тӀехьагӀа шийнана йолча юхаера. Бакъда, тӀаккха а паргӀатта Ӏе йиш хиланзар цун. Наьна вежарий хьакхоач, аьнна телеграмма еча, шийнеш йолча Грозне едда хьаера Зухра, зӀамига бер а доаладеш. ТӀехьаенача йишас юхацӀабигар уж. Зухрас шоаш яхар ца дарах эгӀазбахача даьша а наьна вежарша а цун маьр-йишийга — М. Тутаевайга дӀаелар зӀамига Тамила. Наьнагара а яьккха. Из хилар соахка 23 январе.

Йиш ехача кхалсага га даккха, цун оагӀув хьаллаца цу хана саг кораванзар гаргарча наха, бовзачарна-безачарна юкъе. Къаьнача Ӏаьдала тӀехьабаьннараша бӀаргашта боад теха, денала бохабаь бисар уж. ХӀаьта Зухрай шийхьаькъал а денал а дӀакхачанзар правоохранительни органашкара гӀо деха. Нагахьа санна цо из шийханнахьа даьдаларе, тахан сагӀадехарг а хинна, шийЙиӀиг вахьая, яхаш лела езаргьяцар цун.

Шийханнахьа из де куц ца хиитта (наха фу аргда?) Зухра шийн маьр-йиша М. Тутаевайга дӀаелар зӀамига Тамила...

Шийханнахьа из де куц ца хиитта (наха фу аргда?) Зухра шийн маьр-йиша М. Тутаева йолча къайлагӀа ухар ЙиӀигах бӀаргтоха, цунца кӀезига мукъагӀа ха яккха.

Цхьабакъда, цунна цхьаккха хӀама а ца ховш тийша болх беш боахкаш хиннаб М. Тутаевая бер доацаш хинна Х. Ч. Дадаеваи. Даьна Тамила ца езилга хайнача Х. Дадаевас лаьрхӀар, М. Тутаевайца барта а яха, ЙиӀиг шийна дӀаэца, цун наьнага хаьтта е дагаяьнна цхьаккха хӀама а доацаш. Моттаргда шоана, дувцар тикаш йизза йохкаш латтача тенихех да, аьнна?!

Из еррига базар дӀайоладьраш а чакхъяьккхараш а Надтеречни райОНО-рча опека а попечительства а органий болхлой бар. Соахка март бетта цигара комисси ера Харачоева Зухра йолча, ЙиӀиг кхее хье раьза ца хиларах расписка яла еза Ӏа, аьнна. Вокхо лехкар беханза баьхка хьаьший.

Цхьа ди юкъе а долийта, юха а яхар комисси ЙиӀиг езац сона, аьнна Зухрас каьхат далар дехаш. Цунах а хӀама хиланзар. (ХӀа аьнна балха отташе, ЙиӀиг ше йолча дӀаюгаргья, аьлар Харачоевас. Белгалдаккха деза, 1978 шера 1 августе денз 1984 шера 12 августага кхаччалца швея-мотористка йолаш Грозненски производственни швейни объединене № 1 йолча филиале цо болх баьлга. Бакъда, нана цамогаш хиларах 1984 шера август бетта балхара хьа а яьнна, Надтеречни районерча Лакха Новре дӀаяхар из. ХӀаьта берагӀа хиларах а бер даьчул тӀехьагӀа а балха йоацаш ха яьккхар соахка 6 августага кхаччалца. Цу хана денз надомница йолаш Грозненски производственни швейни объединене къахьегаш я).

СУДА ЗАЛЕРА

Массехк ди даьлча Зухрайна хайра цун ЙиӀиг Дадаева Хадишат йолча кхаьчалга. «ХӀана? Мишта?» — коргагӀъялар бера нана. ШийЙиӀиг хьая аьнна из йолча яхар Харачоева. Бакъда, Тамилайна тӀакхача вӀаштӀехьдаланзар цун. ЙиӀиг сага гургйоацача дӀалочкъаьяр. ХӀаьта цу хана денз яхаяьнна моттиг йоацаш а я.

БоккхагӀчар яхачун вӀалла уйла ца еш тӀехьаяларах, цар хьалхадаьхар дарах ше наьна иразах йоалаш латтилга кхетадаьча (тӀехьадале а!) З. Харачоевас гӀо дийхар судагара. Соахка 15 августе Малгобекски городской судо, председателал деш О. Г. Межидов а волаш, дийцад Дадаева Хадижатагара Харачоева Зухрай ЙиӀиг хьаяккхарах дола дош.

Судо белгалдаьккхар, соахка 25 марта Надтеречни райОНО комиссе Харачоевас шийЙиӀиг дӀаэца ца тигарах оттаяь йола акт ше теркал да елга а цунга хьежжа из наьна бокъонах яккха йиш йоацилга а. Из акт хьалха а тесса, опекаи попечительстван органо бера кхел къоастаелга формально чакхдаьккхалга, халача хьал тӀа нийсъеннача — даьцӀа духьалдаьннача Харачоевайна гӀо дара цхьаккха хӀама а ца деш, кхыча сага бер дӀадалара сухалбаьлга. ХӀаьта Харачоевас, Дадаевайна шийЙиӀиг дӀаенна 10 ди даьлча, опекаи попечительстван органаша яьча решенена ше раьза ца хилар дӀахойташ а бер юхадалар дехаш а каьхаташ яздаьд.

Х. Дадаевайга Харачоева Тамила дӀаялара хьакъехьа 1986 шера 4 апреле халкъа депутатий Надтеречни районни Совета исполкомо яь решени харцахьа а лаьрхӀа, дӀаяьккхай судо. РСФСР КОБС 101-ча статья тӀа ма аллара, даьи наьнеи пурмийца доацаш бер кхычарна дӀадала йиш я, нагахьа санна из кхеде цар ца туге, бераца цхьана ца бахаш цар шерал совгӀа ха яьккхаяле, опекаи попечительстван органаша кертагӀдоахар теркал а ца деш, из кхедара а мел эшачунца Ӏалашдара а цар хӀама ца дой, даси нанаси е йоагӀача бесса терко а йоакхо а ца еш моттиг нийсъелча.

Гуш ма хиллара, цу тайпара хӀама вай лакхе дувцача нийсденнадац. Суд духтӀа ма яллара, Харачоевас шийЙиӀигаца йоацаш алхха 2 бутти 12 дийи мара даьккхадац из Дадаевайна дӀалуча хана. Из деррига теркал а даь, Малгобекски городской халкъа судо решени яьй «1985 шера 17 октябре яь йола Харачоева Тамила Дадаева Хадишат Чучуевнайгара хьа а яьккха, кхее Харачоева Зухра Зелимхановнайга дӀалойла», аьнна.

Соахка 16 сентябре Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча суда граждански гӀулакхашта йолча судебни коллеге чӀоагӀъяьй из решени.

Хьалхарча судо цу тайпара соцам тӀанийца бархӀлагӀа бутт ба. Цхьабакъда, Тамила хьалхагӀа а санна, Дадаевас Харачоевайна дӀалуш яц.

ТӀаккха малий Малгобекски судо а республика Лакхехьарча судо а яь решенеш теркал а ца еш, шийнаьнага бер дӀадала ца тугаш лелар? Дадаева я лакхера дешар дийша, КПСС член. Цул совгӀа, из я Надтеречни райисполкома партийни организаце секретарь. Болх беш я райсобеса заведующи йолаш.

ТӀаккх а дувца дезий-хьогӀ цо леладер коммунистага а кулгалхочунга а товш доаца хӀама хиларах? Деррига дӀадаьлча, из кхалсаг ма йий. Хьана еннай Дадаевайна из харцо лелае, нахага бала ба бакъо?

Цхьаккха хӀама ца хилча санна, шоашта хӀама ца ховш санна хӀана Ӏа райисполком а парте райком а?

Тамашийна позици я юстице Министерства болхлоша лаьцар а. Ер да цун болхлочо, судебни балха воккхагӀволча консультанта А. Алиева Харачоевайга дайта тӀеххьара каьхат:

«Ховш да, 1986 шера 15 августе Малгобекски городской халкъа суда решенегӀа гражданка Дадаева Х. хьона хьа йоӀ — Харачоева Тамила хьаяла езаш йолга. ШийлоӀамагӀа бер хьадала тугаш а из мичад хойташ а яц Х. Дадаева. Бер хьалаха гӀерташ халкъа суд 15-зза хьежай цун квартирага, цун дан вошеи бахача цӀеношка. Цох хӀама хиннадац. Судо цкъа санна дуккхаза гӀод дийттад Дадаевайна. ХӀанзле цунгара хьадаьккхад 1000 сом гӀод. Надтеречни РОВДга каьхаташ ахийтад бер дола мотиг хьалахар дехаш. Цу хьакъехьа хоам баьб района партийно-советски органашка. Суда решени кхоачашъяра гӀо дар духьа Надтеречни районе дуккхаза ихаб юстице Министерства болхлой. ТӀеххьара уж цига хиннаб 1987 шера 5 феврале. Цу дерригнех хӀанзалца хьахинна корта болаш хӀама дац. Халкъа суда указани еннай, чурча гӀулакхий районни отдела новкъосталца, Тамила йола моттиг хьалаха а из хьога дӀале а, аьнна. Суда решени кхоачашъяра цахаддаш тӀахьожам лоаттабеш я Нохч-ГӀалгӀай АССР юстице Министерство».

Иштта да гӀулакхаш. Судо решени яьй ЙиӀиг шийнаьнага дӀале, аьнна. Из кхоачашъяра оарцагӀъяьккхай Надтеречни района суд, милици, цу деша, «цахаддаш тӀахьожам лоаттабеш я юстице Министерство». Этта хьал дика довзаш я района партийно-советски органаш.

Бер ше Ӏодаьча наьнага дӀадала дезача метте юкъ-юкъе шийна тохаш дола гӀод дӀа а токхаш хӀаманна шек йоацаш Ӏеш я Дадаева.

ВанагӀа, кхы цхьаннена а могаргдац-хьогӀ цунга судебни решени кхоачашъяйта? ВорхӀ бетта лийхача-м баьдеча бус Ӏобежа шаьра маха а кора ма боагӀаргбий...

М. МУСИЕВ.

САЛОӀАЧА ДЕНОШКА

21 МАРТ

№ 7 йола музыкальни школа. 18.00. Бераштеи кхувшбоагӀараштеи лаьрхӀа дола музыка Ерригсоюзни кӀира хьаделлар. Къаьнача музыка сайре.

В. И. Ленина цӀерагӀа культура Дворец. 8.30. Машинкаца йийза хӀамаш е Ӏомавеш йола курсаш. 8.40. Гитаристий берий кружок. 10.00. Теникий театр. 13.00. Музыкаи книжкаи кӀира хьаделлар. 14.00. Барзкъаш даха а тега а Ӏомалуш йола курсаш. 14.00. Массовиккий-затейникий кружок. 15.00. Нохчий мотт Ӏомбеш йола курсаш. 16.00. Халкъа драматически театр. 16.00. Книжкаш дезарий республикански совещани. 18.00. Балетни студи. 19.00. «ВӀашагӀкхетар» яха дискотека.

Н. К. Крупскаяй цӀерагӀа культура Дворец. 11.00. Авиамоделистий кружок. 12.00. Барзкъаш даха а тега а Ӏомалуш йола курсаш. 16.00. «Машар бахьан къовсам лоаттабу кагирхоша» яха тематически сайре. 18.00. «УнахцӀено» яха клуб.

Химикий культура Дворец. 9.00. Радиопеленгацех йола РСФСР чемпионат. 10.00. Художественни хьисапе йийза хӀамаш е Ӏомавеш йола курсаш. 16.00. Правови знаней школа. 18.00. Спортивни гимнастика. 18.00. «СелаӀад» яха халхара халкъа коллектив. 18.00. Академически хор 18.00. «Расови дискриминаци дӀаяккхара бола къовсам» яха тематически кинохьокхар.

Просвещене болхлой ЦӀа. 9.00. «Кулгаговзанча» яха клуб. ДикагӀа яь хӀамаш гойташ йола выставка. 12.00. «Тайп - тайпара ха йолча берех фу ха деза даьшта-ноаношта» яха лекци.

«Красный молот» завода культура ЦӀа. 9.00. Берий бальни халхарий кружок. 12.00. «Динца — тӀом» яха кинолектори. 17.00. Ӏалам дезарий клуб. 19.00. Кагирхой салаӀара сайре.

Пролетбата цӀерагӀа культура ЦӀа. 13.00. Кьонабарий цӀей. 15.00. Игротека. 18.00. Дезалий салаӀара сайре.

«Оргтехника» объединене культура ЦӀа. 15.00. Игротека. 18.00. Къонача дезала клуб.

М. Горьке цӀерагӀа клуб. 9.00. Гитаристий кружок. 14.00. Вай ханарча бальни халхарий берий коллектив. 16.00. «Фусамнана» яха клуб. «Шийкулгаща» яха выставка. 17.00. «СелаӀад» яха халхара эстради коллектив.

Маьхкакомбината клуб. 8.00. Берий халхара коллектив. 9.00. «Говза кулгаш» яха клуб. 18.30. Кагирхой салаӀара сайре.

22 МАРТА

Филармоне зал. 17.00. Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дизара хетадаь музыкальни школай педагогий концерт.

В. И. Ленина цӀерагӀа культура Дворец. 8.30. Машинкаца йийза хӀамаш е Ӏомалуш йола курсаш. 8.30. «Россинка» яха халхара ансамбль. 9.00. Балетни студи. 9.00. Брейк-данс. 9.30. СалоӀача ден клуб. 10.00. «Улыбка» яха халхара халкъа ансамбль. 10.00. Джазови студи. 10.00. Радиотехнически кружок. 10.00. «Фаьлгийн приключенейи дунен тӀа» яха клуб. 11.00. Бальнийн дискохалхарийн школа. 13.00. Оперни студи. 13.00. «Меридиан» яха халхара халкъа ансамбль. 14.00. Баракъаш даха а тега а Ӏомалуш йола курсаш. 14.00. Болх беш я «Сийг» яха кхувшбоагӀарий клуб. 17.00. «Халхара ритмаш» яха дискосайре. 19.00. «ВӀашагӀкхетар» яха дискотека.

Н. К. Крупскаяй цӀерагӀа культура Дворец. 9.00. Авиамоделистий кружок. 15.00. «Къона ленинец» яха берий кинотеатр. «Театри бераши» яха беседа. 18.00. Кагирхой салаӀара сайре.

Химикий культура Дворец. 9.00. Радиопеленгатех йола РСФСР чемпионат. 9.00. «КӀай ладья» яха шахматни клуб. 10.30. «Нийсархо» яха салоӀача ден клуб. 12.00. Барзкъаш даха а тега а Ӏомавеш йола кружок. 12.00. «Профсоюзаш — парте тешаме когтӀорталга» яха книжкай обозрени. 18.00. Ритмически гимнастика. 19.00. Кагирхой салаӀара сайре.

«Красный молот» завода культура ЦӀа. 10.00. Бальни халхарий берий кружок. 13.00. «Космонавт» яха берий кинотеатр. 15.00. «Книжкай оагӀонаш тӀара турпалаш» яхача суртий конкурс.

Редактора зам. М. М. ХАМХОЕВ

КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ!

Грозненски нефтяной техникумо хьаелл подготовительни курсаш. Занятеш дӀахьоргья 20-ча марта денз 20-ча мае кхаччалца.

Подготовительни курсашка занятеш дӀахьоргья эрсий мотти математикеи Ӏомаеш вступительни экзамений программах. Говзача хьехархоша дӀахьоргья занятеш.

Курсашка оттача хана заявлени хьаяла еза.

Уж хьанӀю кӀирандийнахьагара дӀа мел иккхача дийнахьа, Ӏуйрийна 9 сахьат даьлча денз сайрийна 5 даллалца укх адресах: Клара Цеткина улица, 14/53, ауд. 206.

ШОАНА, БЕРАШ!

Каникулаш йолча деношка республикански теникий театре е спектаклаш хьокхаргья:

23, 27 марта — А. Усманов «ХьагӀара къайле» фаьлг.

24, 28 марта — К. Мешков «Циска кӀориг лай тӀа» лирически фаьлг.

25, 29 марта — В. Синакевич «Дикий» философски притча.

26 марта — И. Токмаков «Инша Аленушкеи воша Иванушкеи» лирико - драматически фаьлг.

30 марта — Н. Осипов «Дикачохи вочохи, бӀаьхача меттахи» комедийни фаьлг.

Спектаклаш дӀайолалу 10.30, 12.00 сахьат даьлча.

Дувла тхо долча!

ТЕЛЕВИДЕНИ

21 МАРТ
I ПРОГРАММА

7.00 — Ӏуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — Духовой оркестра концерт.
8.35 — «ХӀана, сеидухьа». Бераштa йола передача.
9.05 — Вахар искусстве. Микеланджело.
9.50 — «Халкъа творчество». Телевизионни обозрени.
10.35 — «Коммунисташ».
11.05 — Гаьнарен уллуерен илли.
11.50 — Литературни альманах.
13.00 — «Массанена а хӀарнена а...». Телевизионни перекличка: Москва — Вильнюс — Одесса.
14.00 — ДоттагӀле. Телевизионни журнал.
14.30, 19.50 — «Кердадараш».
14.50 — Сийлахьча Октябра юбилейга. Историн довргдоаца мугӀараш. «Поднятая целина». Художественни фильм. 1-гӀа сери.
16.35 — Сага институт. МаӀанахи кхалнахи.
17.40 — Украински ССР Закарпатски халкъа хора заслуженни коллектива концерт.
18.25 — «Пятачок». «ТӀехьашкарча парта тӀа», «Бин са барги оалхазараши». Мультипликационни фильмаш.
18.50 — «СССР-ре репортаж». Дакъа лоацаш ва американски журналист Фил Донохью.
19.55 — «Отличный гипс». Телевизионни художественни фильма премьера.
21.00 — «Ха».

ШОАТТДЕН САЙРИЯНА.

21.40 — Музыкальни ринг. М. Боярский юкъе а волаш эстрадни программа. Ленинградера передача.
23.05 — «Кердадараш».
23.05 — «Штрауса дунен тӀа». ГДР телевидене программа.
19.05 — «Таежные Робинзоны». АхбӀаь шера нах боацача баьхача ЛыковгӀар дезалах.
19.55, 23.25 — «Кердадараш».
20.00 — Испански опера седкъий. Альфредо Краус.
21.00 — «Ха».
21.40 — Шун дехарца. «Семнадцать мгновений весны». Телевизионни шийтта сери йола художественни фильм. 1-гӀа сери.
22.50 — «Футбольни обозрени». Йистедаьлча (23.40) — шахматни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйранара гимнастика.
8.20 — «Рама йоаца портрет». Ӏилма-довзийтара фильма премьера.
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Ӏуйранара почта».
9.30 — «Наьна школа».
10.00 — Дунен художественни культура. И. С. Бах. 1-гӀа передача.
11.00 — «Розовый ветер». Телевизионни документальни фильма премьера.
11.20 — Спорти личности. «Был такой Шагин».
11.50 — «Хороводы», «Березка» яхача Паччахьалкхен хореографически ансамбла концерт.
12.25 — «Следствием установлено». Субтитращца художественни фильм.
13.35 — КхувшбоагӀараштa музыкальни передача.
16.05 — «Лик нашей памяти». Хроникально - документальни фильма премьера.
16.55 — Мультипликационни фильм.
17.05 — «Деррига ха безам ба». «Красное Сормово» яхача завода комсомольцаша производственни гӀулакхаш къоастадеча дакъа лацарах.
17.30 — Фехтовани. СССР чемпионат. «Дружба» яхача универсальни спортивни залера передача.
18.00 — Футбол. СССР чемпионат. «Зенит» — «Динамо» (Москва). 2-гӀа тайм.
18.50 — Йодаш я шоллагӀа Ерригсоюзни... (нохчий меттала).
19.20 — «Нохч-ГӀалгӀайчен кӀира».
19.30 — Дезала юкъера концерт (нохчий меттала).
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «УнахцӀено».
21.00 — «Ха».
21.40 — Телевизионни театр. Анатолий Эфрома спектаклаш. «Печорина журнала оагӀонаш». «Вай заман турпал» яхача М. Ю. Лермонтова романах оттаяь.
23.10 — «Кердадараш».
8.00 — «Зарядка е дӀаотта!».
8.15 — «Речка-невеличка». Телевизионни документальни фильма премьера. Волгоградски области зӀамига хиш меттаоттадарахи уж лорадарахи.
8.35 — Дунен музыкальни культура ганзера. И. Стравинский — инструментальни произведенеш.
9.15 — Украински телевидене программа.
10.45 — «Эрсий къамаьл».
11.15 — «Люди и страсти». Немецки драматурге классикий произведенех Ленсовета цӀерагӀча Ленинградски Паччахьалкхен академически театра оттаяьча фильм-спектакла премьера.
14.15 — Йовзаш дола произведенеш. Бовзаш бола исполнителаш. И. С. Баха, А. Вивальде произведенеш.
14.55 — Баскетбол. СССР чемпионат. МаӀанах. «Жальгирис»
16.40 — «Дунеи кагирхойи».
17.40 — «Дийна Ӏалам».
18.40 — Спортивни программа: Теннис. СССР чемпионат. ЦСКА теннисни дворецера передача. Яйга атлетика. Дунеи чемпионат: Кросс. Польшера передача. Волейбол. СССР чемпионат. МаӀанах. «Автомобилист» — «Радиотехник». Ригера трансляци. Перерыв йолча хана (20.00) — «Бийса даь къала хийла шун, бераш!», «Мерза фаьлг». Мультипликационни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — СССР халкъа артистка Г. Жубановай авторски сайре.

22 МАРТ
I ПРОГРАММА

7.00 — Ӏуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.00 — «Знамя мира Рериха». Ӏилма - довзийтара фильма премьера.
8.10 — Вай доттагӀий концерт. Болгаре иллеши халхараши.
8.35 — Ритмически гимнастика.
9.20 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Аз гӀулакх ду Советски Союза!».
11.00 — «Ӏуйранара почта».
11.30 — «Никъ берий клуб».
12.30 — «Музыкальни киоск».
13.00 — «Юртара вахар».
14.00 — «УнахцӀено». Киевера передача.
14.30 — Сийлахьча Октябра юбилейга. Историн довгдоаца мугӀараш. «Поднятая целина». Художественни фильм. 2, 3-гӀа сереш.
17.45 — ДӀалокх Р. Раннапа. Таллинера передача.
18.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
18.45 — «Мук — скороход». Мультипликационни фильм.
19.05 — ...

II ПРОГРАММА

23 МАРТ
I ПРОГРАММА

7.00 — Ӏуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.00 — Шахматни выпуск.
8.10 — «Семнадцать мгновений весны». Художественни фильм. 1, 2-гӀа сереш.
10.30 — «Кердадараш».
16.00, 17.05 — «Кердадараш».
16.15 — «Юха йист хила, зурманчаш!».
16.45 — «Фу хьалъергья вай?». Документальни фильма премьера.
17.10 — ВЛКСМ XX СЪЕЗДА НАКЪАДОЛХАШ. «ХӀама леха оамал».
17.55 — «Парламентарии Алжира в СССР». Документальни фильма премьера.
18.15 — ФИЛЬМ — БЕРАШТА. «Забавные приключения Элис». Итт сери йола художественни фильм. 1, 2-гӀа сереш (Англи).
18.45 — «Бакъдолчун духтӀавалар». «Кубань» яхача агропромышленни комбинатах.
19.20 — «Тахан дунен тӀа».
19.30 — «Шун дехарца вӀашагӀкхетараш». СССР халкъа артист В. Атлантов. «Орленок» яхача Концертни залера передача.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Семнадцать мгновений весны». Художественни фильм. 2-гӀа сери.
22.50 — «Тахан дунен тӀа».
23.05 — «Агрипина Вегановa». Фильм-концерта премьера.

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйранара гимнастика.
8.15 — «Сирин яхача оалхазара къайле». Ӏилма-довзийтара фильм.
8.35, 9.35 — Истори. 8-гӀа класс. Н. Г. Чернышевский.
9.05 — «ГАП — диналага бода никъ». Ӏилма-довзийтара фильм.
10.05 — СПТУ дешархошта. Л. Н. Толстой. «ТӀоми машари». Роман хьакхоллара историех.
10.35, 11.50 — Истори. 5-гӀа класс. Спартака восстани.
11.05 — Юртбоахама знаней университет.
12.20 — Н. В. Гоголь. Вахареи творчестваи оагӀонаш.
13.20 — Дии политикеи.
13.50 — Дешархошта физиологехи гигиенахи.
14.20 — «Кердадараш».
14.25 — Футбольни обозрени.
15.40 — «Италмас» яхача Удмурте Паччахьалкхен иллеи халхареи ансамбла концерт.
17.05 — «Дезала педагогика».
17.35 — «Нохч-ГӀалгӀайчен ди».
17.55 — «Дега оаз». А. Шоганцукова цӀерагӀча Черсий-Балкхарой паччахьалкхен театра спектакль.
19.15 — Дунен халкъашта юкъера хьал.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Бокъонца бола доттагӀий». Мультипликационни фильм.
20.15 — Пакистана иллеи халхареи къаман ансамбла концерт.
21.00 — «Ха».
21.40 — Н. Гайдна Лондонски симфонешта юкъера. № 93 йола симфони.
22.10 — Бобслей. СССР чемпионат. Сигулдера передача.
22.40 — «Кердадараш».

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-06, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; 2-85-04; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи ереи, шоаттеи деношка

СФ00108. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1169.